

BRUNO MISTIAEN

GROTE
NEDERLAGEN

Personages

Victor Matthijs

Kitty Matthijs

Ludivine Berthus

Jeanjean Smet

Pierre Rocroy

Simone Berthus

Charles Berthus

Joseph Berthus

Cedric Waynberg

Onderzoeksrechter

Griffier

1.

Matthijs, Kitty

kitty// Dus je hebt je studies stopgezet?

matthijs// Aan de rechten zat kraak noch smaak, moeder. Ik hield het niet vol, kromgebogen over de boeken.

kitty// Ik heb je mijn spaarcentjes gegeven om te kunnen studeren.

matthijs// Ik betaal ze je terug.

kitty// Heb je al werk?

matthijs// Ik ga 's ochtends vroeg naar de vlooiemarkt op het Vossenplein. Dit niet van harte en zelfs niet eens elke dag. Daar koop ik van de boedelopkopers wat spullen in, art deco schoorsteenklokken, bakelieten asbakken, stoffige schilderijtjes, rommel, verkrampte, kromgetrokken academiewerkjes uit de jaren '30, van die kapstokken uit verchromde metalen buizen, die ik tegen de middag, wanneer het rijkere publiek opdaagt, weer verkoop. Daarmee verdien ik voorlopig mijn brood. Het is een precair bestaan. Nettowinst, duizend frank per dag, zelden méér, meestal minder. Goed, daar leef je van, maar niet méér dan dat. Wat ik voor het afsluiten

van de markt niet kwijt raak, prop ik in mijn auto tot de volgende dag of anders laat ik het met verlies in een van brocantewinkeltjes van de Hoogstraat. Of ik gooi het in de container van de vuilnismannen. Maar ik zal dat werk niet blijven doen. Nee, ik zie een andere toekomst voor me. Of misschien wel helemaal geen toekomst, een doelloos leven gesleten in ledigheid en zinloosheid. En juist omdat al die leegte me afschrikt – er moet toch iets zijn? –, knaagt het bij me zoals het bijvoorbeeld geknaagd heeft bij Van Gogh. Ik heb een roeping, moeder, een opdracht. Iets scheppen. Het uitschreeuwen. De wereld kond doen van een of andere waarheid. De kost verdienen zonder te moeten werken. Nu ja, mijn motieven doen er eigenlijk niet toe. Ik wil kunstenaar worden.

kitty// Maar Victor.

matthijs// Ik noem mezelf Matthijs.

kitty// Matthijs is je achternaam.

matthijs// Aan Victor of Vic heb ik een hekel. Victor betekent overwinnaar, een vlag die nooit de lading kan dekken, een naam die eenieder die hem draagt opzadelt met onrealistische verwachtingen. Jij hebt me Victor genoemd.

kitty// Maar je bent nooit naar een kunstenschool geweest, mijn duifje. Je kunt niet eens tekenen of schilderen.

matthijs// Kunst, moeder... Iedereen kan kunstenaar zijn. Het volstaat om een concept te hebben en dat concept, als men zelf geen vakman is, door vaklui ten uitvoer te laten brengen, et voilà: kunst. En een concept is gauw gehad. Ik ben al tot scheppen overgegaan. Ik heb een reeks enorm grote fossielen in polyester laten maken. Verschillende ammonieten, één gigantische trilobiet, die zich als de slaaf van Michelangelo verwoed uit het gesteente tracht los te wrikken. Mijn eerste bijdrage aan het nationale kunstpatrimonium heet Grote Nederlagen. Er hoort geen verdere uitleg bij. Het werk spreekt om zo te zeggen voor zich. Een kunstwerk dat uitleg behoeft, is een overbodig kunstwerk. In feite weet ik zelf niet goed wat ik er precies mee wil zeggen. Grote Nederlagen maakt deel uit van mijn zoekproces.

kitty// Je moest Hevea-busreizen maar eens een brief schrijven.

matthijs// Waarom zou ik Hevea-busreizen een brief schrijven?

kitty// Om hun te zeggen dat je voor hen wil werken.

matthijs// Maar ik wil niet voor hen werken.

kitty// Je vader is daar ook in dienst geweest, als chauffeur. De beste chauffeur die ze ooit hadden. Nooit één ongeluk. En de vrouw van je vader is er een van de directieleden. Je zou toch zo'n knappe

busverantwoordelijke zijn. Ik moet altijd glimlachen als ik aan je denk met zo'n mooie pet van busverantwoordelijke op je hoofd.

matthijs// Zie je me in Lourdes al rondsjouwen met debielen en gebrekkigen?

kitty// Zieken en gebrekkigen. Het loon is er niet te best, dat is waar. Maar de fooien maken veel goed.

matthijs// Ik word kunstenaar.

kitty// Je kunt ook altijd weer gaan studeren.

matthijs// Nee. Ik ken er een die in de jaren vijftig een paar weken lang lid van Cobra is geweest, en nu aan het Bloemenhofplein een enorm atelier heeft, en een huis in Laken, en een villa in de Provence. En dat door planken vol te smeren met dikke verf, zo uit de tube. De minimalisten zijn ook allemaal binnen. En die knijpen zelfs geen tube leeg. Wat oude latjes en stenen neerleggen, ja. Streepjes zetten. Iets inpakken. Je moet er maar opkomen.

kitty// Maar, mijn duifje, dat is toch niet serieus?

matthijs// De kunst is niet serieus, moeder. Dat is nu net het mooie eraan. Het bevrijdende.

kitty// En daar gebruik je mijn spaarcentjes voor.

matthijs// Als het lukt, verdien ik honderd keer meer dan een advocaatje van niks.

kitty// Nu ik me erover bezin, ik vind het laf van je dat je aan zoiets meedoet. Dat soort kunst dient alleen

maar om ons gewone mensen een rad voor de ogen te draaien.

De rijken en machtigen leiden ons om de tuin. Jij bent geen bedrieger, Victor. Jij bent niet slim genoeg om iemand in de maling te nemen.

Wie niet slim is, moet eerlijk zijn.

matthijs// Wat is slim? Mij als knecht van debielen en gebrekkigen naar Lourdes sturen, is dat slim? Hoe wreed kan een moeder zijn?

kitty// Heb je al iets verkocht?

matthijs// Als verkoper ben ik minder. Ik heb nochtans mijn best gedaan. Het hele land heb ik afgereden, de Grote Nederlagen met touwtjes vastgeknoopt in een aanhangwagentje.

Mijn trilobiet ving zoveel wind dat de schokbrekers doorzakten tot op de naaf, wat me op een boete van de verkeerspolitie is te staan gekomen. Elk museum voor hedendaagse kunst heb ik aangedaan. Het was overal hetzelfde: ik koop een ticket, ik loop snel door de zalen, rondspeurend naar kwalitatief aan het mijne gelijk werk, zeldzaam, zeldzaam. Ik bied me aan op de museumkantoren waar de museumemployees zich laten verrassen bij hun gescharrel tijdens het koffiedrinken. Ongehoord vind ik het dat deze door de overheid betaalde nietsnutten niet eens enkele ogenblikken tot op hun uitgestrekte, maar lege

parkeerterrein willen komen om een blik op mijn
Nederlagen te werpen. Ik zeg, kom dan tot bij het raam.
Ze willen zelfs niet tot bij het raam komen. Ik
schreeuw, daar krijgen jullie toch salaris voor? Ze
deinzen achteruit. Ik grijp een lelijke presse-papier van
iemand's bureau en zwaai ermee. Ze verbleken: het is
een kunstwerk. Ik zet de presse-papier netjes weer
terug op zijn plek. Ze schepen me af door met de
ordediensten te dreigen. De ordediensten, welja,
waarom laten jullie de museumhond niet op me los?
kitty// Ze moeten je Nederlagen niet.
matthijs// In plaats van lof en bewondering, oogst ik
misprijzen en vernedering.
kitty// En nu zit je hier.
matthijs// En het smalende op hun gezichten is me
ook niet ontgaan. Maar de moed geef ik niet op. De
kunstgeschiedenis is een aaneenschakeling van
schijnbaar hopeloze gevallen die door volharding
uiteindelijk toch nog succes kenden. Hoedanook, ik
heb geen keus.
Jij krijgt je spaarcentjes terug, moeder. Ik zal ze
verdienen. Geef me alsjeblieft nog even de tijd.

2. op straat

Matthijs, Ludivine, Jeanjean

Ludivine en Jeanjean hebben allebei een blauw oog.

ludivine// Rot op, kutventje.

jeanjean// Maar Ludivine.

ludivine// Ik heb genoeg van je. Je bent een drol. Ik schijt je uit. Ik spoel je door. Ik wil je nooit meer zien. Opkrassen kun je. Alles is uit tussen ons. Weg met jou.

jeanjean// Dan ga ik nu, mon amour.

ludivine// Rot op.

Jeanjean af

ludivine// tegen Matthijs Blij dat ik van hem af ben.

matthijs// Heeft hij je geslagen?

ludivine// Het is een idioot. Ik heb een hekel aan idioten. Ben jij een idioot? Ik heb teruggeslagen.

matthijs// Nu ja, ik ben, zat ik net te denken, ook een idioot, ja.

ludivine// Iedereen is idioot. Maar Jeanjean is echt de stomste idioot die ik ken. Weet je dat hij niet eens kan lezen? Analfabeet. Om je maar te zeggen... Analfabeet is tegenwoordig toch wel het allerlaagste? Kun jij lezen?

matthijs// Niet in het donker.

Ze lachen.

ludivine// Hij is te stom voor me. Jeanjean. Ik hoef hem niet meer, jij mag hem hebben.

matthijs// Ik geloof niet dat ik hem kan gebruiken.

ludivine// We brengen hem naar een bos en binden hem vast aan een boom. Is dit jouw auto? Ben je aan een verhuizing bezig of zo?

matthijs// Die spulletjes zijn mijn handelswaar. Ik sta op het Vossenplein.

ludivine// Op de vlooiemarkt?

matthijs// Node.

ludivine// Kun je daarvan leven?

matthijs// Ik leef.

ludivine// Ik leef ook.

matthijs// Maar eigenlijk ben ik een kunstenaar.

Alleen krijg ik mijn werk niet verkocht. Het is mijn eigen schuld. Ik ben veel te naïef geweest tot nu toe. Ik heb me overgeleverd aan het oordeelsvermogen van museumemployés. Kunst wordt niet in museums gemaakt. Museums hinken achterop. Hun personeel drinkt koffie en scharrelt met elkaar. Hun directeurs snuiven cocaïne. Hun kelders zitten volgestouwd met miskopen.

ludivine// Iedereen is wel eens naïef.

matthijs// Ik breng mijn werk nu binnen voor een belangrijke wedstrijd voor beeldende kunsten, de Kunst & Toekomstprijs. Daar verwacht ik veel van. Als ik die prijs win, staat mijn naam in grote letters op de muur van het Paleis voor Schone Kunsten. Dan zullen ze wel een toontje lager zingen.

ludivine// En als je niet wint?

matthijs// In dat geval ben ik verloren.

ludivine// Ken je Régine Berthus?

matthijs// Nee.

ludivine// Daar ben ik de dochter van. Mijn mama was een bekende actrice. Vandaar mijn schitterende dictie. Het toneelspelen is me met de paplepel ingegeven. Op mijn derde deed ik Molière. Op mijn vijfde Grotowski. Stem en ademhaling bevrijden, één uur per dag. Op mijn achtste La Méthode. Nee serieus, ik maak liever indruk met mijn vormen. In prononciatie geloof ik niet, of toch niet in die van woorden. Wel in de geprononceerdheid van mijn tieten. Ludivine.

Ze schudden elkaar de hand.

matthijs// Matthijs.

ludivine// Net als jij ben ook ik kunstenaar, Matthijs. Mijn lichaam is mijn kunstwerk. Ik heb samen met Jeanjean een erotisch-acrobatisch nummer in een cabaret in de Circusstraat, Le Monaco.

matthijs// In de Circusstraat?

ludivine// Ik dans daar naakt.

matthijs// Dus je bent stripper?

ludivine// Stripper? Nu beledig je me. Ik ben nààktdanseres. Door mijn lichaam prijs te geven aan de mannelijke blik, verhef ik mijn geest. Dat is helemaal wat anders dan stripper en als je dat niet weet, ken je je wereld niet, kutventje.

matthijs// Sorry. Ik wou niet neerbuigend klinken.

ludivine// Fijn. Ik accepteer je excuses.

matthijs// Dans je compleet naakt? Dat wil ik wel eens zien.

ludivine// Je bent welkom. Eén ding. Het zal niet meer met Jeanjean zijn. Ik moet een andere partner vinden. Maar wie? Jij komt in ieder geval niet in aanmerking, met die smalle schouders en die kippenborst. Nu er een auto is, ik moet ergens wat kleren oppikken. Het is niet veel en het is niet ver. Rij maar.

3. in het huis van rocroy

Matthijs, Ludivine, Rocroy

ludivine// Stil. Kom mee.

Ze steekt het licht aan.

ludivine// Wacht hier even.

Ludivine af. Matthijs kijkt wat rond. Enorme kroonluchter suggereert rijk, maar in wezen kleinburgerlijk interieur. Een klein schilderijtje detoneert en trekt zijn aandacht. Rocroy op. Hij is in pyjama. Hij heeft een klein pistool in zijn hand.

rocroy// Gevonden in de kelder van de schildersacademie van Krasnodar, waar het lag te vergaan achter een stapel kliederwerk. Anderen namen heilige iconen mee terug, Renoirs en Vlaamse Primitieven, goud, Fabergé-eieren of blikken met kaviaar. Roverij, tout court. Mij bekoorde dit, wat anders toch verloren zou zijn gegaan. Het was meer dan een bekoring, het was een appèl. Ik werd erdoor getroffen. Strak en zuiver, en bovendien met iets van een onverwoestbaar, onstuimig optimisme. Het werk van een idealist.

matthijs// Is dit een...?

rocroy// Een Malevitsj. Waarschijnlijk. Ik heb de expertise nooit laten maken. Het kan me ook niet schelen. Authentiek of niet, ik hou van dit werkje. Constructivisme, suprematisme. Doodlopende paden in de kunstgeschiedenis, dat wel, maar de moed en de volharding waarmee ze bewandeld zijn... Deze kunst is heroïscher en waarachtiger dan alle Duchamps en Picasso's samen.

matthijs// Ik had meteen gezien dat het iets bijzonders was. Heeft u er nog?

rocroy// Deze kunstenaars hadden een overtuiging, een missie, een geloof. Ze waren de laatsten. En dat is jammer. Zonder metafysica is de beeldende kunst maar een lege schelp.

matthijs// Daar ben ik het niet mee eens, er zijn nog steeds mensen met een ideaal in de kunst. En met een geloof.

rocroy// Wat bent u? Een dief? Wat doet u in mijn huis? Komt u me beroven? Er is geen geld. Ga alstublieft weg.

matthijs// Ludivine..., excuseer, u vergist zich wanneer u dit denkt. Ik kom u niet beroven. Ik heb niets aangeraakt, Ludivine heeft me binnengelaten... zelf wou ik buiten op de stoep wachten. Ze zei me dat ik hier moest. Ze is naar boven gegaan. Ik was net van plan om weg te gaan.

rocroy// Aangezien Ludivine hier niet is om u te presenteren, moet u dat zelf maar doen. Mijn naam is Pierre Rocroy.

matthijs// Matthijs. Eigenlijk ken ik Ludivine pas sinds vanmiddag.

rocroy// erg verbaasd Matthijs? Is dat werkelijk uw naam?

matthijs// Mijn voornaam is in feite Vic. Van Victor. Maar ik hou niet van die naam. Ik sta er op dat iedereen me Matthijs noemt.

rocroy// U houdt me voor de gek. Victor Matthijs? U heet niet werkelijk zo.

matthijs// Ik verzeker u van wel.

rocroy// extreem verontrust Waarom heet u zo? Hebben uw ouders u zo genoemd?

matthijs// Mijn moeder heeft dat gedaan, denk ik.

rocroy// Tijdens de oorlog was er een Victor Matthijs, wist u dat? Ik heb hem goed gekend. Uw moeder moet dat geweten hebben.

matthijs// Tijdens de oorlog? Dat betwijfel ik. Mijn moeder was drie jaar oud aan het eind van de oorlog. Ze heeft er niet de minste belangstelling voor.

rocroy// Kijkt u eens hier, Victor Matthijs.

Hij toont Matthijs een ingelijste foto, een uitvergroot kiekje van drie mannen, twee van hen in SS-gala-uniform, ontspannen glimlachend en bruingebrand, de

middelste, stijf rechtop en wat zuur kijkend, in burgerkleren, arm in arm voor de ingang van het Paleis voor Schone Kunsten in de Ravensteinstraat.

Deze hier kent u vast en zeker. Leon Degrelle, de grootste Belgische nazi, oostfrontvechter, Hitlers 'ideale schoonzoon'. Kuifje, noemden we hem, – een filou, maar ook een fascinerend type. Het klopt niet, wat er allemaal over hem gezegd wordt, het is nog niet de helft van de waarheid. Hij was het prototype van de opportunist. Een schurk. Maar ook, een charmeur van het zuiverste water. Geen vrouw was voor hem veilig. En, het moet gezegd, hij was een moedig soldaat. Een eeuwige bofkont, tenslotte, immuun voor kogels in de oorlog, immuun voor politieke revanche erna. Chance de Degrelle, chance éternelle. In Spanje leidt hij nu een klein, maar lang, leventje van grand, maar niet helemaal grand, seigneur. Dit hier ben ikzelf. Toen veel jonger, natuurlijk, herkent u me? Bij de SS, ja, maar het is niet wat u denkt. Ik zat daar als ingenieur. Geboeid, zeg maar, door efficiëntie, organisatie, techniek, materialen. Niet door ideologie. Tja, hoe ging dat, in die tijd. Je bent jong, je hebt temperament, je wil bewegen. Moet je zitten verpieteren in Brussel, de dufste stad ter wereld, waar alles ook nog eens op de bon is? Nee. Je grijpt wat je kunt krijgen. Het avontuur. De Russische campagne... wat konden de Bolsjewieken

me schelen. Kampementen op de steppe. Brede rivieren onder de brandende zon. De warme wind, de geuren van verbrande aarde en dieselolie. Bulderende machines. Stuka's die als de wilde ganzen in lange, diagonale rijen naar het oosten vlogen en dan plotseling om hun as kantelden en met loeiende sirenes de ene na de andere hun duikvlucht maakten – dat sprak een jongen van voorin de twintig allemaal nogal aan, nietwaar. Gigantische, ten hemel kolkende rookwolken. We waren goden. We droegen petten met doodskoppen. Heeft u Jünger gelezen? Ik moet zeggen, Victor...

matthijs// Matthijs.

rocroy// Ik moet zeggen, Matthijs, ik heb me mijn hele leven lang steeds min of meer verveeld. Behalve toen. Maar goed. Dit is de man die ik u wou laten zien, uw naamgenoot, Victor Matthijs. Terwijl Kuifje aan het oostfront zat, vervulde hij hier in Brussel de taak van politiek chef ad interim van Rex, de partij, zoals u wel weet. Een schertsleider, dat wel, een stroman die naar Kuifjes pijpen danste. Niemand heeft hem ooit chef genoemd. Het bleef steeds chef a.i. Dat a.i. kleefde hem aan als een diminutief. Zoon van een ongehuwde moeder, gedrost student in de rechten, journalist. Hij was nochtans geen slecht organisator, niet dom ook, een beetje gewiekst zelfs, maar voor de rest Klaas Vaak,

de saaiheid zelve, één en al doctrine. Hoewel hij toch ook weer, bij momenten, een specifieke vorm van humor had, die ik wel wist te waarderen, aan de droge kant. Zo zat iemand bij een diner eens uit zijn nek te kletsen over het duizendjarige rijk, totdat Matthijs fijntjes opmerkte: duizend, of zolang de voorraad strekt. Dat wàs grappig, in die tijd. Geen groot redenaar. Je had zijn stem moeten horen, kostelijk, hij mekkerde altijd een beetje bij de a's en de e's. We deden hem na, wanneer hij er niet bij was, en soms zelfs wanneer hij erbij was. Hij deed alsof het hem niet kon schelen. Kameraden de totale strijd van de vrije wereld... Europa. Eurooopaaa. De akoestiek van de Henri Le Boeufzaal in het Paleis voor Schone Kunsten was op dat vlak vrij genadeloos. Toch kreeg hij van de onzen nog redelijk veel krediet. Ander amusement had men maar weinig, in die tijd. Zelfs met de ondergang in zicht was het nog steeds hartverwarmend om zich ergens enthousiast over te tonen. Ik zie dat u belangstelling voor hem heeft. Hij was een zachtaardige jongen, ook. Wars van geweld, uiteindelijk, wat hem persoonlijk betrof. Had het wel altijd over totale strijd en kamp der volkeren maar was in eigen persoon niet in staat een vlieg kwaad te doen. Totdat hij, en dit is merkwaardig, kort voor het einde, toen alles al verloren was en het nog maar een kwestie van dagen was voordat de

Engelsen hier stonden, nog die krankzinnige strafexpeditie heeft geleid naar Courcelles, die is uitgedraaid op een bloedbad. God weet wat hem bezielt heeft. Wilde hij een wissel trekken op het vuurpeloton? Daar was Courcelles helemaal niet voor nodig. Zijn doodvonnis was op de Engelse radio sowieso al afgekondigd. Wilde hij koste wat kost, voordat de kans daartoe verkeken was, nog bloed aan zijn handen? Ons, die aan het front waren, imiteren? Er eindelijk helemaal bij horen? Ik heb nooit de gelegenheid gehad om het hem te vragen. Vuurdoop en zwanenzang ineens, zullen we maar zeggen. In '47 is onze vriend, na nog twee eenzame, bittere jaren in de gevangenis te hebben doorgebracht, door een vuurpeloton doodgeschoten in de rug, iets wat bij landverraders de normale gang van zaken schijnt te zijn. Een tikkeltje fetisjistisch als je 't mij vraagt. Maar ook weer: typisch voor die tijd. Degrelle en ikzelf zijn de dans ontsprongen. De enige van de drie op deze foto die het niet gehaald heeft, is die arme Victor. Weet u dat ik steeds vaker aan hem denk, de laatste tijd? Het is toch wel ongehoord merkwaardig...

matthijs// Ik moet er vandoor.

rocroy// Maar dit zal u zeker allemaal niet bijzonder interesseren. U bent hier voor Ludivine. En Ludivine laat u wachten. Ik wil u graag iets geven, Victor.

Hij pakt zijn portefeuille en haalt er een bankbiljet uit.
Hier. Voor uw benzine.

matthijs// Nee.

rocroy// En voor de moeite, Victor. Voor het
onderhoud van je auto. Overigens, het is maar geld.
Mijn dank heb je ook. Het is al laat. Ludivine moet in
haar kamer, op haar bedje, in slaap gevallen zijn. Je
hebt haar veilig thuisgebracht. Opdracht volbracht. Ik
denk niet dat ze je nog weerhoudt, Victor. Matthijs.
Ludivine op, plunjezak over de schouder.

ludivine// Okee, we kunnen alweer weg uit dit
sterfhuis, hebben we je wakker gemaakt, ouwe?

rocroy// Ik sliep niet. Ik lag te luisteren, zoals elke
nacht. Ik hoopte dat je nog zou thuiskomen, mijn lieve
Ludivine. Kind, ik zie dat je een blauw oog heb. Is dat
zijn werk?

ludivine// tegen Matthijs Kom mee, liefje, we gaan
ons te pletter neuken.

rocroy// Ik heb er bij je vriend al voor gepleit dat je
vannacht hier blijft, mijn kleine Ludivine.

ludivine// Heb jij daar bij mijn vriend voor gepleit? Jij
kunt pleiten tot je doodvalt.

rocroy// Maar Ludivine, jullie kennen elkaar pas sinds
vanmiddag.

ludivine// En toch zijn we al stapelgek van elkaar, zo
gaat dat, hè, tegenwoordig.

rocroy// volgt hen naar de deur Ludivine, mijn meisje,
wees toch verstandig. Alsjeblieft.

matthijs// Uw Ludivine slaapt vannacht bij Victor
Matthijs, mijnheer Rocroy.

op straat

ludivine// Waarom zei je dat?

matthijs// Zo heeft hij een bot om op te kluiven.

ludivine// Dus vanaf nu woon ik officieel bij jou. lacht
Kijk niet zo somber, het is maar voor één nacht.

Morgen ben je alweer van me af.

4. in matthijs' slaapkamer

Matthijs, Ludivine

ludivine// Ik denk de hele tijd aan Jeanjean. Waar hangt hij nu uit? Hoe zou het met hem zijn? Als hij maar geen domme dingen doet. Ik zeg je meteen hoe de vork aan de steel zit, zodat je je achteraf niet bedrogen voelt. Jeanjean komt bij mij op de eerste plaats.

matthijs// Dat begrijp ik volkomen.

ludivine// En je vindt het niet erg?

matthijs// Het kan me niet schelen.

ludivine// Dus je vindt het niet erg om op de tweede plaats te komen? Ik geloof je niet. Niemand komt graag op de tweede plaats.

matthijs// Inderdaad, je hebt gelijk, het is uiterst moeilijk te verdragen, erg pijnlijk. En toch leg ik me erbij neer.

ludivine// Je neemt me in de maling.

matthijs// Ik verzeker je van niet, dit zijn ware gevoelens.

ludivine// Je moet de ironie niet te ver doordrijven. Met de liefde spot men niet. De liefde doorboort het hart als een pijl.

matthijs// Ik heb een hart van brons.

ludivine// Dan is er niets dat belet dat we elkaar kusjes geven.

Ze geven elkaar kusjes, Ludivine duwt Matthijs van zich af .

Toen ik hem leerde kennen, Jeanjean, was hij een crimineel, een kruimeldief van laag allooi, een inbreker. Maar hij stond zeker niet vooraan toen onze lieveheer de hersenen uitdeelde.

Hij is dom. Dan houd je het niet lang vol, als crimineel.

Wie dom is, moet geen crimineel worden. Het zou slecht met hem afgelopen zijn als hij mij niet had ontmoet. Ik heb hem uit de fuik van de kleine criminaliteit gehaald.

Aan mij heeft hij alles te danken. Nu betaalt hij zijn schuld af. Ik heb hem tot mijn creatuur gemaakt. Ik doe met hem wat ik wil. Ik gebruik hem voor mijn erotisch-acrobatische nummer. We zijn naakt. We kennen geen schaamte. Heb jij ooit al eens naakt voor een publiek gestaan, op een podium, Matthijs?

We worden dan één met elkaar zoals we anders nooit zijn. We kennen het subtielste genot. Begrijp je dat?

Met Jeanjean, op een podium, beleef ik de ware vervulling van mijn vrouwelijkheid. Je moet absoluut komen kijken, Matthijs, je moet ons gezien hebben.

Met woorden kun je zoiets niet begrijpen. Je moet het zien. Beloof me dat je komt kijken. Ik nodig je uit.

matthijs// Ik beloof het.

ludivine// Zweer het.

matthijs// Ik zweer het. Dank voor de uitnodiging.

ludivine// Het is nu eind augustus. Begin september gaat Le Monaco weer open. Dan inviteer ik je. Ik bel je op, beloofd. Veel mensen benijden Jeanjean. Pierre Rocroy bijvoorbeeld. Pierre is stikjaloers op me. Hij is afgunstig op ons geluk. Daarom heb ik Jeanjean weggestuurd. De grond werd hem te heet onder zijn voeten. Pierre is gevaarlijk. Hij heeft het op Jeanjean gemunt. Pierre heeft overal relaties, overal, bij iedereen die het voor het zeggen heeft. Hij heeft iedereen in zijn zak zitten, de politie, de politiek, de magistratuur. Hij knipt met zijn vingers en Jeanjean vliegt terug de bak in. Pierre kan alles gedaan krijgen, van iedereen. Ik heb een oom bij het Hof van Cassatie, die naar zijn pijpen danst. Je hebt er geen idee van.

matthijs// Waar heb ik geen idee van?

ludivine// Van de realiteit. Van de menselijke aard.

Pierre stikt van de jaloezie want hij is afgunstig op ons geluk. Dat maakt hem héél, héél gevaarlijk. Ook voor jou. Daarom heb ik Jeanjean weggestuurd, voor zijn eigen bestwil. Pierre heeft macht. Iedereen kruipt voor hem.

matthijs// Ik niet. Ik ben niet afgunstig op jullie geluk.

ludivine// Dat is lief. Maar jij telt niet mee.

5. één maand later,
op straat, aan de beurs

Matthijs, Rocroy

rocroy// Daar bent u dan eindelijk. Een half uur te laat. Maar ik heb graag op je gewacht, Matthijs. Het Beursplein. Ik hou van deze plek. Als je die carrousel van auto's wegdenkt, die verzameling stinkend en toeterend blik, is hij niet eens zoveel veranderd, sinds toen. In '44, op de eerste van april, hebben we hier bij onze terugkeer uit Tjerkassy een Romeinse triomftocht gehouden, tot de truck met geketende Russen toe, de lelijkste die we konden vinden. Triomf op zijn bitterst, dat wel, gekruid al met het roet van de ondergang, wij strijders waren geen dupe. Tjerkassy was bloed en modder. De dood in al haar gedaantes. De helft van onze kameraden is daar op het slagveld vernietigd. Maar het legioen had zich al vechtend een weg uit de Kessel gebaad. Had het rode ongedierte onder de hiel verpletterend weer aansluiting gevonden bij de hoofdmacht van het heir – oorlogspropaganda. Onzin. We zijn bloedend weggerend en we hebben geboft dat we door de mazen van het net konden glippen. Toch speelde iedereen zijn rol. Kuifje stralend als de god

Mars bovenop zijn met lentebloesems versierde, van de Duitsers geleende strijdwagen. Wij mindere goden achter hem aan. Hier op deze plek hield hij halt en liet hij met een armbeweging onze hele colonne stoppen om onder het gejuich van het volk zijn zoontjes aan boord van zijn lentebloesemtank te hijsen. Het was, hoe zal ik het zeggen, overtuigend. Tragisch. Theatraal. Inspirerend. Pathetisch. Zoiets maak je maar één keer in een leven mee, wat zeg ik, in honderd levens.

Tacitus heb ik sindsdien met andere ogen gelezen.

matthijs// Ik dacht dat u me wou spreken over Ludivine? Wat heeft dit met haar te maken?

rocroy// Je hebt gelijk. Niets natuurlijk. Niets. Vergeef me, dit zijn oude histories. Kom op. Arm in arm. Dat deed men vroeger ook, onder kameraden. Ik zie jouw naamgenoot, de chef a.i. nog staan die eerste april, Matthijs, daarginds, onder de andere stenen leeuw, in zijn zwarte gabardine. Een beetje verloren nu zijn baasje terug was. Nu ja, een paar maanden later zou alles verloren zijn. Vergeef me, ik praat maar, ik praat maar. De Cirio. Dit café bestond toen ook al. Laten we hier iets drinken.

Ze nemen plaats.

De vorige keer dat we elkaar zagen, Matthijs, had ik geen idee dat ik met een veelbelovend jong kunstenaar te maken had.

matthijs// Inmiddels ben ik geen kunstenaar meer,
mijnheer Rocroy.

rocroy// Zeg toch Pierre, alsjeblieft. Laten we niet uit
de hoogte doen tegen elkaar, Matthijs. De andere
Matthijs noemde ik Victor. Maar op echt
vriendschappelijke voet stonden wij nauwelijks. Aan
ware vrienden ontbrak het hem. Ik denk dat hij zich
minderwaardig voelde door zijn geringe afkomst en zijn
gebrek aan educatie en daardoor steeds een soort
masker ophield, ook voor mij. Au fond was hij een zeer
eenzaam mens. Maar genoeg daarover. Ludivine is al
van kleins af aan mijn oogappel. Ze is de dochter van
een in alle opzichten uitzonderlijke vrouw, de
beroemde filmactrice Régine Berthus. Je hebt vast en
zeker van al haar gehoord. Ik kan niet zeggen hoezeer
Régines heengaan me bedroefd en verslagen heeft.
Alleen al om harentwille, Matthijs, is Ludivine het
waard om gered te worden.

matthijs// Geloof u dat Ludivine gered moet worden?

rocroy// Ik heb het niet over de evangelische manier
van gered worden. De dood van haar moeder heeft haar
zeer getekend. Ludivine was toen negen jaar oud... Ik
had een jacht, Régine is verdronken.

matthijs// Dat spijt me, maar ik zie het verband
niet...

rocroy// Ludivine is lichamelijk volwassen, of op zijn minst met alle kenmerken van de volwassenheid, maar geestelijk bijna nog een kind. Sinds de dood van haar moeder heb ik me om haar bekommerd. Haar biologische vader was een nietsnut. Alles heb ik voor haar gedaan. Haar beschermd. Haar een opvoeding gegeven, haar de juiste waarden bijgebracht.

Bij mij is ze veilig. Bij mij hoort ze thuis.

matthijs// Mijnheer Rocroy, denkt Ludivine daar zelf ook zo over? Ik had niet de indruk dat ze erg naar huis, of naar u, terugverlangde.

Ze is misschien niet helemaal volwassen, maar volwassen genoeg, denk ik.

rocroy// Ze is nog een kind! Ben je zelf al volwassen genoeg? Neem je zelf al op een of andere manier de verantwoordelijkheid op voor iemand die je liefhebt? Ik dacht van niet. Je woont alleen. Je hebt vage bezigheden. Je draagt zorg voor niemand. Je moeder komt bij je schoonmaken. Dan weet men niet wat liefhebben is. Ga je met haar naar bed? Gebruikt ze drugs? Prostitueert ze zich?

Ah, ik zie het al. Je hebt er geen flauw idee van, nietwaar? Je weet niets van haar af, nietwaar? Je hebt Ludivine niet meer teruggezien sinds die nacht dat je in mijn woonkamer verscheen. Je hebt nauwelijks nog aan haar gedacht. En je hebt haar toen die nacht niet eens

geneukt. Laten we het maar niet meer over Ludivine hebben. Laten we het over iets anders hebben.

matthijs// Waaroever dan wel?

rocroy// Over Matthijs, natuurlijk, de Matthijs die hier voor me zit, niet die uit de oorlog.

De Matthijs die plotseling opduikt in mijn huis. De Matthijs die op mijn uitnodiging om over Ludivine te praten ingaat zonder dat hij daar enige grond voor heeft.

De Matthijs die neerkijkt op mijn verdriet. Die me niet eens mijn tranen gunt. En waarom? Omdat ik veertig jaar geleden een oorlog verloren heb.

Er is een vraagstuk, Matthijs. Een raadsel.

Ik geef je dit ter overweging. Luister goed.

Wie een keuze maakt, weet niet waarvoor hij kiest.

Achteraf is het altijd mooi praten, men heeft dit of dat om die en die reden gedaan.

Onzin. We handelen zonder dat we de gevolgen van onze handelingen kunnen overzien.

We kiezen voor wat ons aanspreekt, een ideaal, een overtuiging, een geloof. Of we kiezen voor rijkdom, voor snel gewin, voor de top van de voedselpiramide.

Goed... kwaad... dat kunnen we voordat we gekozen hebben niet onderscheiden. Pas nadien komen deze categorieën in het spel. Dus is er maar één ding

werkelijk van belang. Zijn we trouw aan onze keuze, of zijn we het niet? Kunnen we trouw zijn? Hebben we

iets om trouw aan te zijn? Trouw is het enige wat we hebben. Als we maar trouw zijn. Trouw tot het einde.
matthijs// Bedankt voor de toelichting.

rocroy// Wat kan het jou schelen? Jammer.

Ik zie dat je hier nog niet klaar voor bent.

Niet rijp, of zeg ik beter, niet murw? Hier, neem dit.

een visitekaartje

matthijs// Pierre Rocroy, Entrepreneur de construction. Bouwondernemer.

rocroy// Ludivine leeft in haar eigen wereld, Matthijs.

In je eigen belang, geloof niet alles wat ze zegt. Als je haar ziet, vraag haar dat ze contact met me opneemt.

Zeg haar dat ik me zorgen maak. Als er iets gebeurt of

als je iets verneemt over haar, bel mij dan. Je mag dag

en nacht bellen. Je mag ook om advies voor jezelf

bellen, Matthijs. Ik ben er ook om jou te helpen, vanaf

nu. Het wordt voorgesteld alsof de kunstenaar zijn

eigen weg maakt, maar niets is minder waar. Tot de

kunst wordt men toegelaten. Ik kan zorgen voor jouw

toelating. Niets verplicht je nog om nog langer een

onwezenlijk bestaan aan de rand van de maatschappij

te leiden, Matthijs.

Matthijs staat op.

Ga niet zomaar weg. Alsjeblief, Matthijs, drink nog

iets. Heb je honger? Neem een lunch op mijn kosten.

Vergeef me, vriend. Ik ben oud.

Ik heb je gekwetst. Het doet me zo'n genoeg je terug te zien.

6. in jeanjeans kamer

Matthijs, Ludivine, Jeanjean, Cedric

Ze komen gevierden binnen. Er is maar één stoel.

Matthijs, Ludivine en Jeanjean nemen plaats op het éénpersoonsledikant, Cedric op de stoel.

Transistorradiootje met Franse smartlappen.

ludivine// Het stinkt hier.

jeanjean// Dat komt doordat mijn raam niet open kan.

Als ik het wil verluchten, zet ik de deur op een kier.

cedric// Het scheelt niet veel met onze cel in Sint Gilles.

jeanjean// Ik zit hier wel in mijn eentje.

cedric// Zoek een vrouwtje. Je slaapt nu ook weer niet onder een brug, toch? Jeanjean en ik hebben in de gevangenis van Sint Gilles een cel gedeeld. En kijk eens aan, vandaag komen we elkaar weer tegen. De vrienden van mijn vrienden zijn mijn vrienden. Ik ben Cedric.

matthijs// Matthijs.

ludivine// Ludivine.

cedric// Ludivine, Matthijs, laten we maar meteen doen waarvoor we gekomen zijn. Zulke goede shit vind je niet in de straatverkoop.

Cedric rolt een joint.

De gevangenis, een verschrikkelijke ervaring.

Overgeleverd zijn aan de willekeur van cipiers die, dat weet iedereen, bewust gerekruteerd worden in de maatschappelijke onderlaag van de gefrustreerden en de imbecielen, om de mensen het leven zo zuur mogelijk te maken. Kwelduivels, kwaadaardig uit stupiditeit.

Dag en nacht een hok van acht vierkante meter te moeten delen met mislukkelingen. En dat onschuldig, in mijn geval. Als ik er tenminste nog een paar boeventrucs had kunnen leren. Maar nee. De gevangenis leerschool voor de criminaliteit? Klopt niks van. Je verspeelt er alleen maar je hand. Je verliest er je tijd. Je gaat er nog idioter buiten dan je erin komt.

Voorheen had ik een kunstgalerie. Niets hedendaags, zo stom ben ik niet, ik pakte niks aan waarvan ik niet met eigen ogen kon zien of het deugde of niet.

Negentiende-eeuwse slaapkamernaakten, ja. Vlaamse primitieven. Hollandse stillevens. Impressionistische landschapjes. Genrestukjes. Familieportretten in olieverf. Gequoteerd werk. Kunstenaarsnamen gecheckt in de Benezit. Er zat wel eens wat fake tussen, toegegeven, maar dan goed gedaan, degelijke vervalsingen, puike namaak. Wie lag ervan wakker? De echte business draait sowieso niet om de objecten zelf, maar om het op een correcte manier witwassen van

zwart geld. En correct was ik. En gesmeerd draaien deed mijn zaakje. Ik zat op rozen.

Als die ploert van een boekhouder het me niet geflikt had, zat ik daar nog steeds op.

ludivine// Matthijs is ook een kunstenaar.

cedric// Echt?

ludivine// Hij maakt fossielen in polyester.

cedric// Fossielen. In polyester, ja. Dat ken ik. Niet mijn domein.

matthijs// Ik heb ze naar het stort gebracht. Ik kon er niet meer tegen. Mijn maag keerde ervan.

cedric// Iets opgeven om plaats te maken voor iets beters. Heel goed.

Cedric steekt de joint aan en geeft hem door.

ludivine// Dat was lachen, toen je niet kwam opdagen op de opening van de tentoonstelling Kunst & Toekomst. Ik was er wel, met Pierre. Om jou te zien. We dachten dat je zou deelnemen.

matthijs// Met Pierre Rocroy? Je bent terug bij hem?

ludivine// Ik had eventjes geen plek. Ik heb er Pierre er zowat heen moeten sleuren. Eerst had hij geen zin. Contemporaine kunst deprimeert hem. Maar toen hij hoorde dat jij er zou zijn, wilde hij opeens wel... je interesseert hem.

matthijs// Mijn werk was geweigerd. Een klap in mijn gezicht.

cedric// Accepteer. Maak van wat ze je aandoen iets onvermijdelijks. Probeer een zin te geven aan wat je overkomt, Matthias.

jeanjean// Het is Matthijs.

ludivine// Volgende keer beter.

matthijs// Er komt geen volgende keer.

cedric// Ik maakte een grapje, daarnet. Ironie. De gevangenis is juist heel erg heilzaam voor me geweest. Mijn handeltje in kunst was het resultaat van een zeker talent voor het bedriegen van degenen die erom vragen bedrogen te worden. En helaas ben ik ook een aansteller. De twee in één. Er bestaat een ijzeren wet. Diep in zijn binnenste wil de mens de waarheid. Bedrog zorgt voor geestelijk leed bij de bedrieger. Wie zich in de leugen wentelt, vervreemdt uiteindelijk van het leven. Ik kreeg het deksel op mijn neus en dat was goed. Mijn straf heeft me op dat vlak een lesje geleerd. Hoe harder de val, hoe groter je zelfkennis wordt, op voorwaarde dat je jezelf voortdurend in de gaten blijft houden. In de cel kan dat. Met Jeanjean als getuige heb ik in onze cel in Sint Gilles de dure eed gezworen om nooit meer iemand iets waarvan ik weet dat het nep is, aan te smeren voor echt. Is hij top of is hij het niet? Vijf mille voor een latje van acht in het pond.

ludivine// We hebben wat geldproblemen op dit moment. Kan het niet voor wat minder? De helft of zo? Of de rest een andere keer? Een half latje?

cedric// Ik verkoop alleen per latje.

ludivine// Jeanjean moet zijn shit hebben.

cedric// Als je echte shit wil, en dan bedoel ik het gore spul, ga dan naar de Marokkanen aan het Zuidstation. Die kun je daar per kruimel kopen.

ludivine// We hebben maar drieduizend tweehonderd. Kun jij ons niet helpen met achttienhonderd, Matthijs? Het is voor Jeanjeans shit. Hij kan niet zonder.

matthijs// Vijfhonderd.

cedric// Niet genoeg voor een latje.

matthijs// Vijfhonderd.

cedric// Hoeveel heb je bij je?

matthijs// Vijfhonderd.

cedric// Ik verdoe mijn tijd met jullie.

matthijs// houdt het bankbiljet voor Cedrics neus
Niet genoeg? Is dit niet genoeg?

Cedric hapt toe.

cedric// Okee dan, voor één keer. Ik ben meteen terug. Twintig minuutjes, een half uurtje. Blijf hier netjes op me wachten. Ik laat dit stukje hier zodat jullie voortkunnen.

Cedric af. Ze blijven gedrieën op het bed zitten.
Jeanjean stopt een pijpje. Ludivine pakt een fles
jenever.

matthijs// Zijn jullie alweer aan het werk in Le
Monaco?

ludivine// Jeanjean, vertel hem over Le Monaco.

jeanjean// Le Monaco is naar de kloten.

ludivine// We zijn ons baantje kwijt. Daarom zijn we
nu blut. Maar dat is maar tijdelijk.

Ik weet al wat ik ga doen. Ik word fotomodel. Ik heb
een aanbod gekregen van een fotograaf die mijn carrière
een duwtje in de rug gaat geven. We gaan
gespecialiseerde mise-en-scènes doen, artistiek naakt,
maar heel smaakvol, niet van dat ordinaire. En zeker
niet met Jeanjean. Hij is niet fotogeniek genoeg.
Uiteindelijk ga ik misschien bij de film, net als mijn
moeder.

matthijs// Wat die vijfhonderd frank betreft, ik hoef ze
niet meteen terug.

ludivine// Dat is royaal van je. Beschouw het als een
investering. Zie je, we kunnen niets anders. Jeanjean
moet zijn shit hebben, anders wordt hij gek.

Ze roken. Ludivine helpt Matthijs met de aansteker.

ludivine// tegen Matthijs Vooruit nu. Zuigen. Zuig
dan toch, ongelukkige.

Matthijs krijgt een hoestbui. Ze leunen achterover.
Jeanjean steekt het transistorradiootje aan. De shit begint te werken.

matthijs// tegen Jeanjean Je hebt dus met die Cedric in de bak gezeten?

jeanjean// Een tijdlang met hem. Maar ook met anderen.

matthijs// Met wie?

jeanjean// Ach. Types.

matthijs// Heb je ooit in je eentje in een cel gezeten?

jeanjean// Alleen zitten is een extra straf. Ik heb me altijd goed gedragen.

matthijs// Waarvoor heb je gezeten?

jeanjean// Omdat ik me liet pakken.

matthijs// Hoe kwam dat?

jeanjean// Stomweg.

ludivine// Als hij ergens een raam zag openstaan, moest hij naar binnen. Niets hield hem tegen. Hij pakte met zijn handen een paal beet, hij zette er zijn voeten tegenaan en hij liep zo naar boven. Hij hees zich op een muur, hij was spiderman. Hij kon niet aan de drang weerstaan. Hij dacht niet na. Van zodra hij de kans zag, hop, naar binnen. Maar niet altijd weer naar buiten. Dat was het probleem. Soms bleef hij daar alsof het zijn eigen huis geworden was. Hij at wat in de keuken, hij nam een bad, hij installeerde zich voor de

televisie, hij viel in slaap op een van de bedden. Stom. Hij voelde zich thuis. In feite zat hij als een rat in de val.

jeanjean// Ik ben te stom voor haar, echt waar, te stom. En ik ben te stom voor jou. Jij bent een maat. Maar zonder haar ben ik verloren.

ludivine// Je kunt niet eens lezen. Wat wil je dat ik doe? Wil je dat ik je leer lezen? vormt met haar vingers een A Dit is een A. Zeg mij na, een A.

jeanjean// Ik kan dan misschien niet lezen, ik ben tenminste niet gek.

ludivine// Ik ben ook niet gek. We zitten hier omdat we niet gek zijn.

Jeanjean reikt Matthijs de jeneverfles aan. Matthijs steekt zijn tong in de flessenhals en doet alsof hij drinkt. Ludivine danst.

jeanjean// Ludivine is het licht van mijn dagen, maar op een dag heeft ze genoeg van me. Ze wordt gemeen. Ze snauwt me af. Ze jaagt me weg. Rot op, vuile aap. Moet ik me bukken en een steen oprapen? Koop een banaan en klim in een boom.

matthijs// Ludivine zegt gemene dingen. Ludivine spreekt te luid. Ludivine loopt met haar tieten te ver vooruit. Ludivine steekt haar armen te vaak in de lucht. Ludivine is ordinair. Ludivine is een beetje zelig. Maar als ik naar Ludivines vormen kijk, krijg ik

een flashback van het zacht glooiende, sneeuw
bestoven reliëf van de Pyreneeën, dat ik als kind een
keer gezien heb door het raampje van het vliegtuig,
toen mijn moeder en ik naar Spanje vlogen voor een
week vakantie aan de Costa Brava.

jeanjean// Man, de Costa Brava.

matthijs// De vakantie viel tegen, we werden overal
slecht behandeld, maar die ene minuut van puur geluk
boven het gebergte, die onthoud ik.

De fles gaat opnieuw naar Matthijs.

jeanjean// Je drinkt niet echt.

matthijs// Ik kan niet tegen de drank.

jeanjean// Je moet niet doen alsof.

matthijs// Aan de universiteit kreeg ik het antwoord
op de meest eenvoudige vragen niet over mijn lippen,
en weet je waarom? Doordat ik zeker wist dat mijn
woorden hol zouden klinken. En dat waren dan nog
gemakkelijke vragen over exacte leerstof, uit het hoofd
geleerde feiten die ik kende en waaraan ik niet
twijfelde. Geen wonder dat ik in die studies gefaald
heb, ik heb hen allemaal gehaat, mijn medestudenten,
mijn proffen. En de degenen die zoals ikzelf het met
een te krappe studiebeurs moesten doen, heb ik
veracht. Als ik er al eens eentje tegenkwam die geboren
was uit een ongehuwde, kettingrokende sloor zoals
mijn moeder, vond ik hem ofwel een streber, of iemand

van wie de lucht van de mislukking al afsloeg nog voordat hij zijn jas had opengeknoopt. Ja, dit zijn verbitterde gevoelens, steriel en zinloos. Ik weet het, ik mag hier niet aan toegeven. Ik moet de wereld aanvaarden zoals hij is. Mag ik klagen? Nee. Ik heb dit nog. Jullie.

Jeanjean tilt Ludivine met één hand in haar lendenen horizontaal de hoogte in. Ludivine strekt haar armen uit. Jeanjean draait een beetje wankelend om zijn as.

matthijs// Hoe lang wachten we nu al?

ludivine// tegen Jeanjean Het is jouw vriend.

jeanjean// Ik ken hem ook niet zo goed.

ludivine// Dat kutventje heeft ons genaaid.

7. in de tuin van de berthus

Matthijs, Ludivine, Simone, Joseph, Charles

simone// Ludivine. Maar natuurlijk. Weet je, de tarot kondigt me vandaag onverwacht bezoek aan. Maar ik zie niemand onverwachts. Dus ik denk, wat heeft dat te betekenen? Sacrée Ludivine, je bent me er eentje. Waar heb je in godsnaam dit jurkje gevonden? Maar ja, een mooi lichaam is al net zo'n gave als een goed stel hersens... Je had wat vroeger op de avond moeten komen, Ludivine. We hebben zo'n magische soiree gehad, je weet wel, het soort avonden waar papa zo van hield. Waarom zien we Ludivine hier nooit meer? Je moet vaker langskomen! Mis je iedereen hier dan niet? Want ze houden allemaal van jou, hier. Je hoort hier thuis. We zijn van hetzelfde bloed, toch? Nu ja, je bent jong... Maar die arme Pierre weet zich helemaal geen raad met je fugues, besef je dat? Zeg maar niks, Ludivine. Nee, nee. Ja, ik heb ook een krop in de keel. naar Matthijs En je hebt een cavalier!

ludivine// Mijn vriend.

simone// O, wat leuk dat je hem voorstelt. Een vriend. En wat doet hij? En hoe heet hij? Ik heb zijn naam niet goed verstaan.

ludivine// Matthijs. Hij is een kunstenaar.

simone// Een kunstenaar! We hebben hier het grootste respect voor kunstenaars, Matthijs.

En wat voor discipline beoefent u?

matthijs// Niets, ik beoefen niets. Het nietsdoen. De voortdurende sabbat. Die studie heb ik me opgelegd. Een medusa die ik recht in de ogen wil kijken.

simone// Niets? Dan bent u geen kunstenaar. Dan bent u ofwel een groot filosoof, of u bent ziek in het hoofd. tegen Ludivine Ma douce. Zijn wij het? Is het de plek? Is het de avond en de volle maan? Magie. Je kent ons. Hier in papa's huis ontstaat altijd magie. Joseph heeft Baudelaire voorgedragen. Magisch. De kinderen hebben gemusiceerd. Magisch. Ikzelf heb wat impromptu's op de Kawai gedaan, en natuurlijk ook de Mondschein. En nu verschijn jij. Ludivine. De koningin van de nacht.

charles// De hoer van de Circusstraat.

simone// Schop geen herrie, Charles.

charles// Ik zeg wat ik denk.

simone// Niet in mijn huis.

charles// Ze is een hoer.

simone// Een hoer. Ludivine een hoer. En wat dan nog? Ik ben ook een hoer. En jij, Charles, jij bent een jood.

charles// Een jood?

simone// Wat er ook gebeurt, Charles, de familie op de eerste plaats. Onthou dat. Ludivine is je volle nicht. Eerst wij, dan de rest. Wij die van hetzelfde bloed zijn. We beledigen elkaar niet. We zijn noch hoeren, noch joden. We zijn fier, vergevengszind, solidair. We weten te vergeten. Bon, het incident is opgelost. En nu drinken we een glas. Vive Ludivine.

Ludivine geeft een stomp tegen Simones neus.

simone// Wat heb ik jou godverdomme misdaan?

ludivine// Ik ben niet vergevengszind, tante Simone. Ik ben niet solidair. En vergeten doe ik zeker niet. De smerigste hoer, de stinkendste jood is nog altijd beter dan een Berthus. Je had het over bloed. Zal ik eens luid en duidelijk vertellen, onder ons die van hetzelfde bloed zijn, wat er van dat bloed is? Zal ik eens voor iedereen luidop schreeuwen van wie dat bloed is?

simone// Ik weet wat je gaat zeggen, het is telkens weer hetzelfde.

ludivine// Hij heeft mama vermoord.

simone// Die leugen dis je ons telkens weer op. De arme Pierre is er het hart van in. Wanneer gaat dit nu eindelijk eens afgelopen zijn?

joseph// Dit is niet alleen een leugen, het is laster, zonder meer.

simone// Het moet afgelopen zijn met die krankzinnige insinueringen, Ludivine.

charles// Ons geduld is ten einde.

joseph// Dit moet ophouden.

charles// Het is een schande.

joseph// Ga in therapie. Neem pillen.

simone// Waarom schrijf je Pierre geen brief, waarin je je verontschuldigt? Of nog beter. Waarom neem je niet eens contact op met je moeder? Vraag het haar zelf of ze vermoord is. Jazeker, met de ouija. Ik kan je helpen. Ik zal je medium zijn.

charles// In Knokke-Zoute heeft ze eens over de middag iedereen vanaf de leeftijd van negen jaar gepijpt.

ludivine// En jou meer dan één keer, mijn kleine Charles. In het concert des levens speel ik graag fluit. Sukkel. Iedere keer dat jouw Berthuspikje begon te spuiten, triomf.

Ludivine geeft hem een kniestoot in zijn kruis.

Kutventje.

joseph// neemt Matthijs apart Mijn vriend, Matthijs is het, nietwaar? Ik ben Joseph Berthus, de oom van Ludivine. Heeft ze niet iets heroïsch, onze kleine meid? Een waar heldinnetje. Je moet maar niet te hard schrikken, dit soort scènes komt bij ons in de familie wel vaker voor. De Berthus zijn van het oude Gallische stempel, ziet u, het ras van Rabelais en d'Artagnan. Paranoïde. Gewelddadig. Vrijheidslievend. Maar ook naïef en goed van vertrouwen. Goedmoedig. Héét – ten

prooi aan torenhoge seksuele driften. Maar ook gelovig, ja, militant katholiek, vurige fanatici van de Triniteit en van de Maagd. Opgaand in gebed, verslingerd aan vuilbekkerij. Fier, laf. Los van de realiteit, visionair, maar nooit het eigen belang uit het oog verliezend. Een krankzinnig eergevoel. Een absurd gevoel voor symboliek. Platvloers gelijkhebberig. We leven met één voet in de werkelijkheid, Matthijs, met de andere in, laten we het voorzichtig noemen, onze verbeelding, met name datgene wat wij anderen voor waar laten aannemen. Liefde. Berekening. Traditie. Eer. Hou je van Ludivine? De Berthus houden allemaal van haar. En van Charles houden we evenveel. Er zijn twee soorten Berthus. Charles die in Londen een MBA doet, een Berthus. Simone, begenadigd pianiste die in ouija gelooft, een Berthus. Ikzelf, poëziefhebber bij het hof van Cassatie, ook een Berthus. En Ludivine. Maar we vormen met zijn allen een hecht blok. Wie één Berthus treft, krijgt de hele clan tegen zich. Weet u overigens, Matthijs, en dit is in deze context zeker relevant, dat Charles al jaren bokslessen volgt? Hij is een niet onverdienstelijk amateur. En kijk nu, gevloerd door een meisje van eigen bloed. U moet zich even in zijn plaats stellen. Charles' trots, Charles' eergevoel... een ravage. Een dergelijke vernedering kan niet zonder consequenties blijven. Zijn Gallische bloed dwingt

hem tot revanche. Maar wat kan hij doen? Ludivine een pak slaag geven voor het oog van de hele familie? Een meisje? Een Berthus? Dat zou niet acceptabel zijn... Eer versus plicht. Corneliaans dilemma, Matthijs. Nee, serieus, dit is een waarschuwing. U moet hier niet blijven rondhangen.

matthijs// Wat wil u eigenlijk zeggen?

joseph// Jij betaalt het gelag, Matthijs. Daar komt het op neer. Zo meteen gaat Charles achter je aan. Zijn nichtje slaat hij niet. Jou wel. Heb je zijn vuisten gezien? Wees toch vooruitziend. Poets de plaat nu het nog kan. Kun je vechten? Wil je graag vechten? Vind je het de moeite waard om voor Ludivine te vechten?

simone// Jullie moeten nu weggaan. Zal ik een taxi bellen?

matthijs// We hebben een auto.

simone// Is Ludivine onder invloed? Heeft ze drugs gebruikt?

joseph// En uzelf? Ik veronderstel dat u chauffeert?

matthijs// Ik ben nuchter.

simone// Ik kan jullie dus veilig laten gaan? Volg me, ik breng jullie naar de deur.

matthijs// We lopen wel achterom, zoals we gekomen zijn.

simone// Neen. Volg me. Ik wil Ludivine nog wat geven.

In de woonkamer. Matthijs kijkt om zich heen, is onder de indruk.

simone// tegen Matthijs Bevalt het u hier?

matthijs// Dit is een droom.

simone// Mijn vader heeft het huis toen hij in de jaren '30 terugkwam uit de Congo laten bouwen door Henry van de Velde. Dat daar is een Magritte. Die boekenkast is van Breuer uit het Bauhaus. Dat zitbankje is gesigneerd Rietveld. Van hieruit is papa in het jaar voor de oorlog een keertje met koning Leopold te paard door het Zoniënwoud naar de hippodroom van Sterrebeek gereden. Einstein is hier geweest. Le Corbusier.

Picasso, we hebben een schets van hem die hij hier gemaakt heeft. Die maskers en speren heeft papa meegebracht uit de Congo.

Ze raapt een onderbroekje op.

Dit is van de kinderen. Pierre, mijn oudste, laat zijn ondergoed altijd overal rondslingeren. Ja, het is hier soms een huishouden van Jan Steen. Ik ben maar een moeder alleen. Hun muziekinstrumenten. Het meubel om ze op te bergen heb ik speciaal voor hen laten maken. Ze hebben een strijkkwartetje. Die kruisiging daar is van Van de Woestijne. Dit zijn originele potloodschetsen uit De Mysterieuze Ster.

matthijs// wijst naar de kroonluchter Niki de St-Phalle?

simone// Persoonlijk vind ik het een onding, maar goed, er hangen zoveel herinneringen aan vast. Regine heeft dat hier nog binnengebracht. Begraven achter in de tuin hebben we ooit het geraamte van een man gevonden, die daar al lag sinds de tijd van Ruusbroec. Hier vlakbij vind je de fameuze priorij van Groenendaal, zijn ballingsoord. Het Rood Klooster waar Hugo van der Goes krankzinnig is geworden, ligt die kant op.

matthijs// Ik ben helemaal ondersteboven. Voor het eerst in mijn leven kom ik in een huis als het uwe.

simone// Meent u dat werkelijk? Wat vriendelijk van u. Helaas, het wordt verkocht. Zo eensgezind is de familie nu ook weer niet. Weldra sta ik op straat met mijn vier kinderen.

matthijs// Het spreekt mij allemaal zo ontzettend aan.

simone// Jij bent misschien wel de geknipte jongen voor ons rare nichtje.

matthijs// Wie er na u ook in dit huis komt wonen, hij kan het, om te beginnen al door zijn aanwezigheid, alleen maar neerhalen.

simone// Dat is aardig. Kunnen jullie hier een ogenblik alleen blijven? Dan haal ik Ludivines enveloppe.

Simone af

ludivine// Voor haar op je knieën vallen en haar kut likken zal ze ook lekker vinden.

matthijs// Je doet haar onrecht aan, Ludivine. Ze is een buitengewone vrouw. Dit huis is fantastisch. En het meest verbazingwekkende, dit is allemaal zo vertrouwd. Hier heb ik, zonder dat ik het voor ogen zag, mijn hele leven al naar verlangd. Hier zou ik kunnen wonen. Hier zou ik gelukkig kunnen zijn. Voor mij is dit iets als, ja, als een verloren gewaand, teruggevonden paradijs.

ludivine// Je kwijlt, sukkel.

Simone op

simone// Ah, het mooie stelletje, ik wou dat ik jullie was.

matthijs// En ik dat ik u was.

simone// Dat u mij was?

matthijs// Ik bedoel, zoals u hier leeft.

simone// Ja, ik begrijp min of meer wat u bedoelt.

Zoals ik hier leef... Ziet u, ik behoor hier tot het meubilair. Iedereen komt en gaat. Ik blijf hier omdat ik aan dit huis verknocht ben, ik ben zo'n beetje de conciërge, goed om de rommel op te ruimen als iedereen weg is.

matthijs// Nee, ik dacht eerder aan wie we zijn. Onze achtergrond, onze culturele wortels, onze essentie.

simone// Waarom zo hoogdravend?

matthijs// Uw huis is mijn ideaal. Een wonder. De
schoonheid, de kunst, Degrelle...

simone// opeens ijskoud De man over wie u spreekt...
daar moet u hier niet voor zijn. Zijn villa is hier twee
straten verderop, als dat u interesseert. In de Lorraine
dreef. Ginder moet u zijn. Hier vindt u dat soort zaken
niet, mijnheer Matthijs. Ik zeg u één ding. Papa heeft
nooit van zijn leven iets met hem te maken willen
hebben. Juist integendeel, wij zijn Belgicist in hart en
nieren. Joseph was op zijn zeventiende al lid van het
gewapend verzet. Hij is gefolterd door de Gestapo.
Verdoe uw tijd toch niet met oude koeien, mijnheer
Matthijs.

Ludivine krijgt een enveloppe met geld.

Dit is voor jou. Met de groeten van Pierre. En nu gooi
ik jullie eruit. tegen Matthijs U moet hier niet meer
komen.

8. in de slaapkamer van
matthijs.

Matthijs, Ludivine

ludivine// telt het geld Eén. Twee...

matthijs// rukt zich de haren uit het hoofd U moet hier niet meer komen. Verbannen omwille van één woord. Eén enkel woord dat ik er zomaar uit flapte, ik weet niet eens waarom. Eén enkel woord. Een lapsus. Dit is niet fair. Ik ben te zwaar gestraft. Simone is onredelijk geweest. Maar dan weer, hoe valt dit te rijmen met haar ogen? Daarin heb ik toch alleen maar sprankelende levendigheid gezien, esprit, joie de vivre, niets van dat harde, starre en verbetene dat zou rijmen met zulk een ondraaglijk streng vonnis? Ze heeft zich laten meeslepen. Dat gaat ze zelf ook nog wel inzien. Misschien doet ze dat nu al en heeft ze er spijt over. Denk je dat ik mag hopen daar opnieuw welkom te zijn, over enige tijd misschien?

ludivine// Neen.

matthijs// Dit sleep ik mijn hele leven met me mee.

ludivine// Die trut dacht dat ik om geld kwam vragen.

matthijs// Maar ze vond toch dat ik de geknipte jongen voor je was?

ludivine// Dat zei ze om te lachen.

matthijs// Om te lachen? Dit is ondraaglijk bitter.

ludivine// Ik weet dat je met Pierre over me hebt gekletst.

matthijs// Niet waar.

ludivine// Wel waar. In de Cirio.

matthijs// We hadden het niet over jou. Hij heeft me opgebeld. Hij wou me absoluut spreken. Ik dacht niet dat ik er iets verkeerd mee deed. We hebben vooral over de oorlog gepraat, niet zoveel over jou.

ludivine// Dat had je beter niet gedaan.

matthijs// Het was maar bij een kop koffie.

ludivine// Naar Pierre luisteren is een stommititeit, erger nog, het is een fatale vergissing. Weet je wat er nu met je gaat gebeuren? Je hebt in het aas gebeten. Handje voor handje gaat Pierre je inpalmen. Eerst dit, dan dat, dan nog wat meer. Je moet namelijk één ding weten over Pierre. Pierre is gevaarlijk. Niet zomaar een beetje gevaarlijk, levensgevaarlijk. Gek, oud, eenzaam, hij gaat binnenkort dood zodat niets hem nog kan schelen en daardoor is hij zoals een tijger. Een in het nauw gedreven, mensenetende tijger.

matthijs// Ik wil mijn oordeel over hem graag nog wat opschorten. Dat hij oud en eenzaam is, ja, dat zie ik ook wel. Maar gek? Hij heeft zich bij ons gesprek erg

kwetsbaar getoond. Misschien ook ben ik te grof tegen hem geweest.

ludivine// Hij is zo kwetsbaar als een ratelslang.

matthijs// Hij heeft me voor je gewaarschuwd. Je leeft in een eigen wereld. Ik wil me niet laten meeslepen, Ludivine. Niet door mijn eigen overhaaste conclusies. Maar ook niet door jouw fantasieën, als het klopt wat hij zegt.

ludivine// Zie je wel. Hij heeft je iets op de mouw gespeld. Je loopt in de val. Wat heeft hij je voorgespiegeld, zeg het.

matthijs// Er is iets wat ik zou willen weten, Ludivine. Wat voor relatie hadden Rocroy en je moeder met elkaar?

ludivine// Heb je dat nog niet begrepen? Ze neukten.

matthijs// Heeft hij werkelijk de hand gehad in haar dood? Hoe kan hij dan ongestraft gebleven zijn?

ludivine// Je bent gek. Waarom wil je dat weten? Wat gaat jou dat aan?

matthijs// Ik wil me een oordeel over hem vormen.

ludivine// Daar val je door de mand. Waarom zou jij je een oordeel over hem willen vormen, als je niets van hem verwacht?

matthijs// Jij beschuldigt hem van iets vreselijks.

ludivine// Het is simpel. Pierre heeft niets met mama's dood te maken. Niet rechtstreeks, toch. Het

was zijn boot, ja. Mama is met een stuk in haar kraag gestruikeld en overboord gevallen. Misschien was het een ongeluk, misschien wou ze het zelf wel en is ze gesprongen. Ze dronk veel. Ze was van nature ongelukkig. Maar het was zeker niet Pierre zijn schuld. Pierre is juist altijd heel genereus voor haar geweest.

matthijs// Ah. En toch bazuin jij daar rond dat hij haar vermoord heeft. Waarom?

ludivine// Ik bazuin dat zomaar rond. Om de Berthus op stang te jagen. Ik ben nu eenmaal zo. Ik heb een luide stem. Ik sla wild om me heen. Ik kom daar eerlijk voor uit. Het is niet omdat ik iets zeg dat het waar is.

matthijs// Arme Ludivine. Wat kwelt je zo?

ludivine// Jij die je zo graag een oordeel vormt, hou je oordeel over mij maar voor jezelf, kutventje.

matthijs// Ik heb me nog geen oordeel gevormd.

ludivine// Ik haat Pierre.

matthijs// Waarom haat je hem zo?

ludivine// Ik haat hem niet. Ik verafschuw hem.

matthijs// Waarom?

ludivine// Omdat ik hem haat.

matthijs// Terwijl hij alleen maar goed voor jou geweest is? Terwijl hij van je houdt?

ludivine// Van me houdt? Ik heb nog nooit zoiets belachelijks gehoord. Hij wil me bezitten. Hij saboteert alles wat ik doe. Hij heeft ervoor gezorgd dat Jeanjean

en ik die baan in Le Monaco kwijt zijn. Hij is gruwelijk jaloers op me. Noem je dat goed voor me zijn? Noem je dat van me houden?

matthijs// Hoe kan ik weten of ook dat geen hersenspinsel is?

ludivine// Je hoeft dat niet eens te weten! Wie ben jij? Wat gaat het jou verdomme ààn?

matthijs// Wat hebben de Berthus met Rocroy te maken? Is hij familie?

ludivine// Pierre is overal. Waar wil je dat ik begin? Als student is oncle Joseph gearresteerd door de moffen. Pierre heeft ervoor gezorgd dat hij weer vrijkwam. Na zijn studies heeft hij hem aan een post geholpen bij Justitie. Na de Congo heeft hij het verlies voor de familie beperkt kunnen houden. In de jaren '60 is iedereen weer rijk geworden door de grote infrastructuurwerken. Dankzij Pierre. Hij heeft mama's carrière in de cinema gefinancierd.

Hij heeft aan Simone geld geleend toen haar man er vandoor was met een Braziliaan. De Berthus zijn Pierre alles verschuldigd. Na de dood van mama hebben ze me, alsof ik een puppy was, bij hem ondergebracht om hem gezelschap te houden. Ik was een wederdienst, zie je, een relatiegeschenk. Of, als je wil, een gijzelaarster, zoals de kinderen die de vazallen vroeger naar het hof van de keizer stuurden. Toen ik daarover hoorde in de

geschiedenislessen op school, snapte ik meteen hoe de vork aan de steel zat. Maar ik moet er wel bij zeggen dat niemand van de Berthus me nog wou hebben. Ik was een moeilijk kind. Een ondeugend meisje, Matthijs. Erg vroegrijp en zo. Ik liep weg van huis. Ik verleidde mannen. Ik was een wilde kat. Pierre was de enige die me nog aan kon. Toen nog wel. Pas maar op voor me, kleine muis. Ik vreet je op met huid en haar.

matthijs// De waarheid ligt veel meer voor de hand.

ludivine// Welke waarheid?

matthijs// Gewoon. Ik denk dat Pierre Rocroy je vader is.

ludivine// Dat in geen geval.

matthijs// Je lijkt op hem, Ludivine. Jullie hebben dezelfde ogen.

ludivine// Mijn papa is een Amerikaanse fotograaf. Op hèm lijk ik.

matthijs// Een Amerikaanse fotograaf?

ludivine// Voor het Amerikaanse tijdschrift Life.

matthijs// Je zit verstrikt in een kluwen van leugens, Ludivine. Geef je daar toch eindelijk rekenschap van.

ludivine// Jij kletst uit je nek.

matthijs// Er moet nog iets méér achter zitten, iets dat het daglicht schuwt. Dàt is het. Alle stukjes van de puzzel vallen op hun plaats.

Hij is niet alleen je vader. Je hebt ook met hem geslapen.

ludivine// Ach, welnee...

matthijs// Waarom geef je het niet gewoon toe? Dan is het achter de rug. Je hoeft je daar niet schuldig over te voelen, Ludivine. Jij en ik weten nu toch hoe de vork aan de steel zit. Het zal je opluchten. Een mens is altijd beter af wanneer hij de feiten onder ogen ziet. Heeft hij iets tegen je wil met je gedaan? Heeft Rocroy je...

misschien met geweld... verplicht...? Ludivine? Het zal je goeddoen. Zeg het maar.

ludivine// Wat een lul ben jij toch. Jij perverse sukkel. Kutventje.

matthijs// Jij hebt hulp nodig, Ludivine.

ludivine// Hoe zou een kutventje als jij me kunnen helpen? Je bent zelf degene die hulp nodig heeft.

Ze kust hem. Ze vrijen kort. Als ze klaar zijn, liggen ze wezenloos naast elkaar.

matthijs// fluistert Dit blijft maar beter bij één keer.

ludivine// Wil je wat weten? Ik kom alleen klaar als ik geslagen word. Daar is Jeanjean zo goed in. De volgende keer moet je me klappen geven terwijl je heen en weer gaat. Ik gil. Ik sterf. Ik zweer het je, ik kom klaar als een beest. Maar je moet wel eerst mijn armen vastbinden achter mijn rug, anders sla ik terug. Ik kan

ontzettend hard slaan, wist je dat? Ik sla je zo een
blauw oog. Weet je wat? Volgende keer doen we het zo.
Ze snurkt.

9. de volgende ochtend

Matthijs, Ludivine, Rocroy, Kitty

De telefoon gaat.

matthijs// Ja?

rocroy// Matthijs, ik weet dat Ludivine bij jou is.

matthijs// Welke Ludivine.

rocroy// Simone heeft me op de hoogte gebracht van jullie vertoning gisteravond.

matthijs// Onze vertoning?

rocroy// Ik heb je gewaarschuwd, ze is onverantwoordelijk. Slaapt ze nog?

matthijs// Nee.

rocroy// Ze is dus nog bij jou. Dat stelt me gerust. Weet je, Matthijs, ik ben verheugd dat jullie elkaar gevonden hebben. Ze had in minder goede handen kunnen vallen. Ken je een zekere Jeanjean?

matthijs// Wat wilt u van haar?

rocroy// Niets. Ik maak me zorgen, dat is alles. Maar nog eens, het is goed, beter eigenlijk dan alles wat ik had kunnen verzinnen, dat jij vanaf nu voor haar opkomt.

matthijs// Een ogenblik. tegen Ludivine Het is Pierre.

Ze maakt een afwerend gebaar.

Ze wil niet met u praten.

ludivine// We zijn aan het neuken.

rocroy// Maar ik bel niet voor Ludivine. Ik bel voor jou. Je zult geld nodig hebben. Voor Ludivine. Voor jezelf. Op het Vossenplein hoor je nu niet meer thuis. Ik wil je graag een voorstel doen.

matthijs// Mag ik zelf iets voorstellen, mijnheer Rocroy?

rocroy// Ja, natuurlijk mag je dat. Ik ben erg benieuwd.

matthijs// Belt u mij alstublieft nooit meer op. legt de hoorn in de haak

ludivine// Je hebt op hem ingehaakt. Dat heeft nog nooit iemand gedurfd. Je bent gek. Pierre zal furieus zijn. Hij gaat je verpletteren als een insect.

De deurbel gaat, twee keer kort, een keer lang.

matthijs// Dat is mijn moeder. Ze komt naar boven. Trek iets aan.

ludivine// Ik ben de waarheid. Bedekt ben ik niets.

matthijs// Ga dan in de kamer.

Kitty op, ze draagt twee plastic zakken van de Aldi.

matthijs// Ik heb het vandaag nogal druk, moeder.

kitty// Ja, jij hebt het ook altijd druk, daarom heb ik wat mondvoorraad voor je ingeslagen. Zodat je aan boodschappen doen tenminste geen tijd verliest. Maar

jongen toch, je koelkast is gewoon leeg. Drink jij 's ochtends geen koffie? Eet jij wel gezond? Kom je nog rond? Wil je nog wat geld?

matthijs// Ik kan je spaarcentjes nog niet terugbetalen, moeder.

kitty// Dat geeft toch niks? Ik laat mijn centen liever aan jou dan aan de bank. Het kan best wachten tot je een baan gevonden hebt, of tot je een beroemd kunstenaar geworden bent. Sta je nog op de vlooiemarkt? Dat is geen besogne voor een jongen als jij. Heb je al een brief naar Hevea busreizen geschreven?

matthijs// Dat ga ik niet doen.

kitty// Laat je moeder even twee minuutjes op haar gemak een sigaretje paffen, duifje. Ik ben meteen daarna weer weg. Waar heb ik ze nu?

Ze ziet Ludivines sigaretten.

Rook jij tegenwoordig ook? Je moet Stuyvesant nemen, duifje. Die zijn gezonder. In Belga's steken ze allerlei vuiligheid.

matthijs// En noem me alsjeblieft geen duifje.

kitty// Hoe zal ik je noemen? Victor? Vicje? Vic? Je wou toch ook niet dat ik je Vic noemde? Matthijs krijg ik niet over mijn lippen. Ik heet zelf Matthijs.

Ludivine verschijnt.

kitty// Daar hebben we de Venus van Milo.

ludivine// Mag ik een glaasje water?

kitty// Hallo. Ik ben Kitty.

ludivine// Ludivine.

kitty// Zijn dat jouw sigaretten? Mag ik er eentje van je pakken, Ludivine?

ludivine// Pak maar.

kitty// Ludivine. Dat is een mooie naam. Waar komt hij vandaan?

ludivine// Van mijn moeder.

kitty// Mijn Victor zijn naam was een ideetje van zijn vader. Ik wou liever Arend. Maar ik moest de man toch ook iets gunnen. Met me trouwen kon hij niet, hij was al getrouwd. Met iemand van de directie van zijn werk. Veel geluk heeft hij niet gehad in zijn leven, de arme man. En nu is het te laat. Hij heeft zich opgehangen. Zijn vrouw mocht het zijn hele leven lang niet weten, dat ik ons Vicje van hem had. Maar na zijn dood legden mijn duifje en ik bloemen op het graf. Ja, toen wist ze het dus toch.

ludivine// Mijn moeder is in de zee gesprongen.

kitty// Een moeder die in de zee springt is ook vreselijk, maar gelukkig heelt de tijd alle wonden.

ludivine// Ik rook er eentje mee.

kitty// Als iemand zijn leven moe is, is er niet veel meer wat je kunt doen. Wanneer is het gebeurd?

ludivine// Toen ik negen was. Ik herinner me haar maar vaag. Ze was altijd weg. Ze zat aan de drank. Ze speelde in films. Régine Bertus. Misschien ken je haar.

kitty// Ja, natuurlijk ken ik haar, Régine Berthus, ik weet heel goed wie ze is, Impasse des Lunettes. Die heb ik nog op tv gezien. Een mooie film, een droevige liefdeshistorie met alleen maar arme mensen. Geen enkele rijke speelde erin mee.

ludivine// Haar carrière zat in het slop. Haar drankzucht verwoestte haar schoonheid. Ze was bij een akelige vent. Het perspectief om de rest van haar leven gebonden te zijn aan iemand als hij. Ik probeer een verklaring te vinden.

kitty// Mensen vegen zichzelf weg. Ze maken zich van kant. En doordat ze zichzelf uit de weg geruimd hebben, vinden we hen nooit meer terug. Dat soort mensen heeft iets aantrekkelijks. Misschien daarom dat ik me al meteen door Vics vader aangetrokken voelde. Maar je moet het belang van de doden nu ook weer niet overdrijven. Ze zijn er geweest, ze zijn weg. En ze zijn met tevelen om hun iets kwalijk te nemen. Mijn Vic heeft zijn vader misschien twee, drie keer in zijn leven gezien. Nee, het spijt me dat ik het moet zeggen, hij is uit zichzelf al een eng, laf ventje. Hij heeft een hart van gietijzer. Maar ik heb ook een hart van gietijzer. Als we samen zijn doet het bing. Hij weet

dat ik zo over hem denk. Het neemt niet weg dat ik voor hem zorg. Mijn kind blijft hij toch steeds.

ludivine// Ik heb ook zo iemand, voor wie ik ondanks alles blijf zorgen. Jeanjean heet hij. Een domme vent, maar ik geraak niet van hem af. Je verveelt je steendoed bij hem.

kitty// En niet bij mijn Vic?

ludivine// Jouw Vic is misschien nog saaier. Maar hij heeft die snaar in me getroffen. Ik val gewoon op saaie venten. Als ik er een zie, krijg ik zin om hem op te vreten, zo droog en krakend als hij is, als een koekje. Helaas is de liefde niet wederzijds. Ik sta naakt voor hem en hij draait zijn ogen weg.

kitty// Ik wil je niet ontmoedigen, kind, maar mijn Vic heeft één grote tekortkoming, namelijk een te hoge dunk van zichzelf. Dat is niet hetzelfde als natuurlijke fierheid, zoals jij ze hebt. Die hoge dunk heeft hij al van kleins af aan. Ik gaf de verantwoordelijken op school altijd de raad om hem extra in de gaten te houden. Maar ze merkten niets. Wat ze zagen was een bleek, teruggetrokken, eenzaam ventje dat nooit met de anderen meespeelde en de benen nam wanneer er ergens herrie ontstond. Ze zagen niet wat er in werkelijkheid in hem zat. Een pretentieuze zot. Hij is mijn kind, ik ken hem beter dan gelijk wie. En die historie met kunstenaar worden, wat heeft die te

betekenen? Toch maar één ding? Hij zweeft. Hij denkt dat hij de wijsheid in pacht heeft. Hij voelt zich verheven boven een ander. Maar eigenlijk is hij in staat tot de gemeenste gluiperigheden. Zo is hij, kruiperig, ingebeeld, verwaand. Niet in staat van iemand te houden. Levend in een zelfverzonnen wereld, los van de realiteit, ten koste van alles en iedereen in zijn omgeving. Een artiest. Iemand als hij mag nooit ofte nimmer de kans krijgen om het voor het zeggen te hebben, op geen enkel gebied. Het spijt me, als kind heeft Vic mij nooit gelukkig gemaakt, geen moment. Dus dat was wat ik je wou zeggen, hij zal jou ook nooit gelukkig maken.

Matthijs, diep geschokt, af

10. in de woonkamer
van rocroy

Matthijs, Rocroy

rocroy// Tenslotte ben je dan toch uit eigen beweging naar me toe gekomen, Matthijs. Daar heb ik op gewacht. Ga zitten.

Hij pakt een fles wodka en twee glaasjes, schenkt in. Echte Russische wodka. Weet je, in Rusland heb ik altijd een medaillon van de maagd van Lourdes op het hart gedragen. Die zou me tegen kogels beschermen. Ik had ook steeds een tuinboon in mijn zak, van een struik die in de tuin van mijn vader gegroeid was. Die boon zou met mij naar die tuin terugkeren, geloofde ik. Zulke weekheden werden zeker niet aangemoedigd, bij de SS. Er gaat geen dag voorbij of ik moet denken aan Victor Matthijs, de échte Victor Matthijs. Dat jij ook zo heet, jongen, mag niet als méér dan een samenloop van omstandigheden beschouwd worden. Maar voor mij was je verschijnen, midden in de nacht, in mijn eigen huis, het teken dat mijn dagen geteld zijn. Goed, ik aanvaard dit. Ik ben er klaar voor. Ik wil sterven zonder veel ophef, als een Romein. Nasdrovje. Als we straks

dronken zijn, kunnen we zingen. Sojoez neroesjimy
respoeblik svobodnych.

Ze drinken.

Ik ben in het bezit van een schilderijtje van Kasimir
Malevitsj, dat ik na mijn dood graag aan jou zou willen
nalaten, Matthijs. Je beseft nog niet goed wat je
overkomt, nietwaar? Breng het naar Christie's of
Sotheby. Ze zullen je daar met open armen ontvangen.
Het ding is pervers veel geld waard. Ik durf er niet een
cijfer op te plakken. Je broodje is gebakken, Matthijs.
Hij schenkt de glaasjes vol.

Op ons.

matthijs// Nee, bedankt, ik kan niet goed tegen sterke
drank.

rocroy// Nog één glaasje, ter wille van ons samenzijn.
Het is Russische wodka.

Ze drinken.

Op de Russen, een groot volk, werkelijk een groot volk.
In vechten en in sterven. Bij hen vergeleken waren wij
van de SS een zootje kleinburgerlijke snobs, met onze
doodskopjes op onze petten en onze rune-tekentjes op
onze kragen.

Hij vult de glaasjes opnieuw, Matthijs doet alsof hij
drinkt.

Vijftig miljoen doden, vijf nul nul nul nul nul nul nul
dode idioten, waaronder Victor Matthijs. En kijk,

sindsdien gaat het goed met de mensheid. Ze is er een stuk verstandiger op geworden, gemiddeld.

De tranen staan in Rocroy's ogen.

Wat is er toch met me aan de hand, Matthijs? Ik huil als een oud wijf. Ik zit vijf keer per dag te snotteren. Ik denk voortdurend aan jou. Je bent geen moment uit mijn gedachten. Je bent een obsessie voor me geworden. Ik bel je op, denk eens aan, ik, jou opbellen. Hij heeft me steeds geërgerd. Wat zou jij zijn als jij niet Victor Matthijs was? Ik zal het je zeggen. Niets.

Rocroy schenkt in.

Waarom is mijn Victor Matthijs vlak voor het einde, nog gaan moorden in Courcelles? Heb jij daar een verklaring voor? Wat maakt dat knechten in hetzelfde bloed als hun meesters willen baden? De idioot! Het was alles bij elkaar toch maar een glorieloze slachtpartij, een miserabele represaille, negentien weerloze sukkels, uit hun huizen geplukt, ergens in een gracht geliquideerd.

matthijs// En u bent de dans ontsprongen.

rocroy// Is het niet triest?

matthijs// Wat wilt u van me?

rocroy// Ik ben in mijn leven nooit openhartig geweest, ik heb zelfs nooit plezier gehad in gesprekken met mensen. Zakenlunches waren steeds een bezoeking. Gesprekken met vrienden en vrouwen

putten mij uit. Mijn ware gevoelens zaten hier ergens diep binnenin, achter slot en grendel. In veertig jaar heb ik nooit meer aan die tijd gedacht. Verdrongen, uit het geheugen gebannen. Ach ja, die foto van ons drieën op de buffetkast. Maar die zag ik niet eens meer, zozeer was ik eraan gewend. Ik hield me bezig met constructie. Ik heb veertig jaar lang Brussel vol beton gegoten. Betonnen torens, betonnen hallen, betonnen paleizen. De ironie hiervan. Drink, vriend. Het is verdomd pijnlijk, je hebt er geen idee van. Ik slaap niet meer. Het achtervolgt me. Wat moet ik doen? Zeg me wat ik moet doen. Ik heb mensen gedood, Matthijs. In de oorlog. Russen. Joden. Maar ik heb ook de mama van Ludivine gedood.

Rocroy verbergt zijn gezicht in zijn handen, Matthijs giet zijn glaasje leeg in het tapijt.

Ze is in het water gesprongen en ik heb geen vinger uitgestoken om haar te redden. Het was een avond vol spanningen geweest. Discussies. Dreigementen.

Dronkenschap. Ik had hem zelf ook flink om. Had ik dan dronken achter haar aan moeten springen en met haar mee verdrinken? Ik hield zielsveel van die vrouw, maar ze was hoe dan ook verloren. De drank, de drugs. Innerlijk onstabiel. Zelfdestructief. Ze zou nooit gelukkig geworden zijn, of zelfs maar sereen. Dus ik heb haar laten gaan. Victor Matthijs was mijn vriend.

De meeste mensen vonden hem maar niks. Misschien juist daarom was hij mijn vriend. Hij was niet al te briljant. Weet je wat hij nog het beste kon? Deuntjes fluiten. Hij floot met de radio mee, als een kanarie, met trillers en contrapunten. Zarah Leander. Ich weiss es wird einmal ein Wunder geschehn. Hoe dat in het hoofdkantoor van de partij op de zenuwen van zijn ondergeschikten werkte... Het is de drank. Ik zal wel sentimenteel zijn. Het geeft een diepe bevrediging iets te mogen vernietigen, Matthijs. En, hoe vreemd het ook lijkt, je hebt daarvoor geen reden nodig, het is daarbij eerst en vooral een kwestie van mogen. In naam van... vul maar in. Iemand geeft je de toelating om eraan te beginnen, in een krant, op de radio, in een redevoering, van mens tot mens... Je kunt geen goede vernietiger zijn als je niet eerst van iemand te horen gekregen hebt dat het mag – van een mens, Matthijs, van een mens zoals jijzelf, van iemand aan wie je niet vraagt en van wie je ook niet wil weten waar hij het recht vandaan haalt om je die toestemming te geven. Begrijp je dat? Zo ontketen je alle duivels. Maar het geeft een even grote bevrediging om van iemand vergiffenis te krijgen. Je vindt geen rust, je bent als de wandelende jood gedoemd tot het eeuwige leven, je kunt niet in het reine komen met jezelf als niemand je ooit vergiffenis heeft geschonken. Matthijs, dit is wat je

voor me moet doen. Schenk me vergiffenis. Zeg, Pierre Rocroy, ik vergeef je. Dat is het enige wat ik van je vraag. Ik ben ten einde raad. Geef me gemoedsrust. In naam van mijn vriend. In naam van Victor Matthijs.

matthijs// Pierre Rocroy, ik vergeef je.

rocroy// Als ik bezopen ben, moet ik schijten. Ik moet elke dag schijten.

Hij staat op.

matthijs// Maar vergiffenis waarvoor?

rocroy// Omdat ik de dans ben ontsprongen en jij bent gefusilleerd. Omdat ik jou niet geschreven heb, terwijl je in de cel zat te wachten op je executie. Omdat ik niet eens je graf bezocht heb uit schrik dat iemand zou zeggen: jij bent één van hen.

matthijs// En dat gaat zo gemakkelijk?

rocroy// Jazeker, zo gemakkelijk gaat dat.

matthijs// En je hebt nu je gemoedsrust terug?

rocroy// Het volstaat dat iemand je vergiffenis schenkt. Ik dank je.

11. in matthijs' keuken

Matthijs, Ludivine, Jeanjean

jeanjean// Ik kon niet meer terug naar mijn kamer.

matthijs// Waarom niet?

jeanjean// Ik kon niet terug naar mijn kamer,
onmogelijk. Ik slaap op straat, nu.

matthijs// Hoezo je kon niet.

jeanjean// Het was te sterk.

matthijs// Te sterk? Wat was er te sterk?

jeanjean// Ik kon niet.

ludivine// Een eenvoudige conversatie.

Ze lachen.

matthijs// Ik ben bij Pierre geweest.

ludivine// Wat voor leugens heeft hij je nu weer over
me wijsgemaakt?

matthijs// Niets. We hebben niet eens over jou
gepraat.

ludivine// Ik geloof je niet.

matthijs// Toch is het zo.

ludivine// Denk maar niet jij iets voor hem betekent.

matthijs// Hij heeft me om vergiffenis gevraagd.

ludivine// Om vergiffenis? Jou? Dan hoop ik dat je hem niets hebt vergeven, geen sikkepit. Laat hem maar wroeging hebben tot hij stikt. Laat hem maar tandenknarsen.

matthijs// Dat heb ik dus niet gedaan. De man weende, Ludivine.

ludivine// Krokodillentranen. Ik ken Pierre.

Wat heeft hij je ervoor in ruil gegeven?

matthijs// Niets. Of toch. De Malevitsj.

ludivine// De wàt?

matthijs// Dat schilderijtje met die oranje rechthoeken uit jullie woonkamer.

ludivine// Dat ding? Is dat alles? Voor zijn gemoedsrust? Shit. Hij zal nu wel in zijn vuistje lachen.

matthijs// Ik had misschien wat meer ironie in mijn stem moeten leggen. Ik schenk je vergiffenis, mijn vriend... Niets van! Gefopt!

ludivine// Je bent erin gelopen, kutventje.

matthijs// In ieder geval, de zaak is nu wel van de baan. De rust is weergekeerd. Ik denk niet dat ik nog van hem hoor.

ludivine// En met welk recht? Je had het recht niet om Pierre vergiffenis te schenken.

matthijs// In naam van een oude vriend van hem, die dezelfde naam had als ik.

ludivine// Een naam alleen geeft je dat recht niet. Je moet de persoon zelf zijn. Of een priester. Of een rechter. Weet ik veel. In ieder geval niet jij.

jeanjean// Het is simpel, wie een schuld kwijtscheldt zonder het recht daartoe te hebben, neemt zelf die schuld op zich.

ludivine// Wat is er met jou aan de hand?

Word je filosoof of wat?

jeanjean// Ik weet niet. Een gedachte. Dat overkomt me soms. Het is misschien stom. Als iedereen...

ludivine// Dat overkomt je soms? Wie stom is, moet vooral zwijgen.

jeanjean// Als iedereen... iedereen vergeeft, heeft iedereen tenslotte evenveel schuld aan... alles.

ludivine// Maar dan bestaat er ook geen gerechtigheid meer, dus het is onzin.

jeanjean// Gerechtigheid is een illusie, dat merk je in de bak.

ludivine// Eén ding is zeker, ze hebben jou niet voor niets in de bak gestopt.

jeanjean// Ik kon niet meer terug naar mijn kamer. Ik kon daar niet meer alleen zijn, na die avond.

ludivine// Welke avond?

jeanjean// Die avond dat. Wij drieën. Op mijn bed. Het was zo intens, man... Het was zo... stèrk. Wij drieën, zoals hier, maar dan bij mij in mijn eigen kamer.

Praten. Roken. Drinken. Net zoals nu. Daarna op die plek nog alleen in mijn eentje zijn, nee, dat kon ik niet, onmogelijk.

ludivine// Jeanjean heeft het grootste deel van zijn leven in instellingen gewoond.

jeanjean// De Rakkers, de Zonnebloemen, Vrij en Vrank, Stella Maris, Jeunesse et Vie. Er is geen shit meer.

ludivine// Hij wordt gek als hij niet rookt.

jeanjean// Ik heb nieuws van die vent, Cédric.

ludivine// Heb je hem teruggezien?

jeanjean// Nee. Maar ik weet nu waar hij zijn stek heeft.

ludivine// Dan gaan we toch even bij hem langs, even de rekening vereffenen?

12. in cedrics kamer

Matthijs, Jeanjean, Ludivine, Cedric

Cedric ligt op zijn bed te slapen. Ze dringen de kamer binnen.

jeanjean// haalt geld uit Cedrics jaszak Twee van vijfhonderd. Een van tien. Vier van vijf. Negen van een.

ludivine// Niet genoeg.

Jeanjean springt op het bed bovenop Cedric.

jeanjean// Je bent dood, blondie.

cedric// Luister, Jeanjean, ik leg het je uit.

jeanjean// Ik ben Jeanjean niet. Ik ben de dokter en ik kom je opereren.

Hij trekt zijn mes.

cedric// Doe geen domme dingen, Jeanjean, steek dat mes weg.

ludivine// We willen graag ons geld terug.

jeanjean// Waar is je shit.

cedric// In de waterkoker.

Jeanjean stopt een pijpje.

ludivine// Drieduizend achthonderd min duizend negentwintig, dat is tweeduizend zevenhonderd eenenzeventig.

cedric// In de zak van mijn jasje.

ludivine// Daar hebben we net die duizend negentwintig uit gehaald die ik al afgetrokken heb van het totaal.

cedric// Ik heb niet meer in huis. Neem de helft van de stuff uit de waterkoker.

tegen Matthijs Jij bent hier de slimste. Zeg hen dat ze weggaan.

ludivine// Wat kun je ons geven, als het geen geld is?

cedric// Luister, dealen is mijn business. Jullie waren mijn klanten. Wat denken jullie, dat ik mijn eigen business ga ondermijnen?

ludivine// Je hebt ons genaaid.

cedric// Ik ben correct. Ik licht niemand op. Ik was moe, die avond, ik ben even gaan liggen en ik ben in slaap gevallen. Sorry. De daaropvolgende dagen ben ik verschillende keren bij Jeanjean langs gegaan met een extra groot stuk, ter compensatie. Maar je deed niet open.

ludivine// Hij was niet thuis.

jeanjean// Ik kon niet. Ik kon niet meer terug naar mijn kamer.

cedric// Je vraagt wat ik je te bieden heb, Ludivine. Ik zal het je zeggen. Eerlijke business. Goede stuff. Klare wijn, scherpe prijzen.

Hij heeft opeens een honkbalknuppel beet.

Hij geeft Jeanjean een klap. Jeanjean zijgt ineem. Hij komt dreigend met zijn knuppel op Matthijs af.

cedric// Op de vloer gaan liggen, jij. Plat op je buik.

Matthijs aarzelt.

ludivine// Ga liggen, Matthijs.

Matthijs gaat neer. Als Matthijs het hoofd opricht, zet Cedric zijn voet in zijn nek.

cedric// Hoe zijn jullie hier binnen geraakt?

ludivine// Jeanjean is door het raam geklommen.

cedric// Mijn geld op tafel leggen.

ludivine// Nog iets?

cedric// Schadevergoeding.

ludivine// Zeg maar.

cedric// Hier voor me op je knieën komen zitten.

ludivine// Kleren uit?

cedric// Hoeft niet.

ludivine// Liever naakt.

cedric// Ook goed.

Ludivine maakt knoopjes los. Cedric zet zijn knuppel weg. Jeanjean pakt hem en geeft Cedric een klap.

jeanjean// Oei, dat was een beetje hard.

ludivine// zet haar voet in Cedrics nek Kutventje.

jeanjean// Ik denk dat ik hem naar pierenland heb geslagen, Ludivine.

ludivine// Net goed.

jeanjean// Zijn hart klopt niet meer. Ik heb hem
gemold. Hij is de pijp uit. We zitten met een lijk. En de
kamer stikt van mijn vingerafdrukken.

Ludivine geeft Cedric wat klappen.

ludivine// Wakker worden, sukkel.

matthijs// Misschien beter toch geen extra klappen
geven op het hoofd.

ludivine// Beetje water sprenkelen, laatste redmiddel.
Ze pist in Cedrics gezicht.

jeanjean// Ik vlieg de bak weer in, Ludivine.

ludivine// Hou op, Jeanjean. Je werkt op mijn
zenuwen.

jeanjean// Ze krijgen me zo te pakken.

ludivine// Kappen met dat gejammer.

jeanjean// Ik ga eraan.

ludivine// Dan steken we de boel hier maar in de fik.
De hele barak platbranden om jouw vingerafdrukjes te
laten verdwijnen.

matthijs// We zouden ook het blusapparaat van mijn
auto hier kunnen leegspuiten. Dat doen autodieven ook
wel eens. Het bluspoeder maskeert de vingerafdrukken.

ludivine// Als we jou niet hadden. Ga het halen, snel.
Matthijs haalt blusapparaat.

De zak leeft weer. Mijn water heeft hem tot leven
gewekt. Daar mogen we blij om zijn. Niets dan ellende,
als hij de pijp uit was geweest. Maar kijk, hij leeft et

voilà, geen vuiltje aan de lucht. We pakken wat van ons is en we zijn weg.

Ze hijsen hem op het bed. Matthijs spuit het blusapparaat toch maar leeg. In een dolle ontlading slaan ze de boel in Cedrics kamer kort en klein. Even snel als het ontstaat, is het geweld alweer voorbij.

ludivine// Jij had van de gelegenheid kunnen gebruik maken om de plaat te poetsen. Je auto in, hop, er vandoor. Verlost van dit krankzinnige stel.

matthijs// Daar heb ik aan gedacht.

ludivine// En je hebt het niet gedaan?

matthijs// Ik ben in mijn auto gesprongen. Ik heb een blokje rond gereden en ik ben teruggekomen.

ludivine// Stom van je.

matthijs// Ik vond dat ik aan jullie zijde moest blijven.

ludivine// Komt ons goed uit ook. Rij maar naar Simone. We gaan die trut haar vet geven.

Jeanjean neemt de honkbalknuppel mee.

13. in simones woonkamer

Matthijs, Ludivine, Jeanjean, Simone, Charles

Joseph. Matthijs, Ludivine en Jeanjean dringen binnen.

matthijs// Geef mij dat ding maar, Jeanjean, voordat er ongelukken mee gebeuren.

Jeanjean geeft hem de honkbalknuppel. Matthijs loopt een bijzettafeltje omver. Simone op, in nachtkleed.

simone// Ludivine?

ludivine// Tante Simone?

simone// Blijf daar toch niet staan. Ga zitten, allemaal. Iemand iets drinken?

ludivine// Kutwijf.

simone// Zeg wat je wil of ga weg.

ludivine// Kutwijf.

simone// Dat punt heb je nu wel gemaakt. Ik ben een kutwijf.

ludivine// Kutwijf.

simone// Ludivine, je maakt me bang.

ludivine// Je hebt nooit van mama gehouden.

simone// Is dat alles? Ik hallucineer. Kom je in het holst van de nacht met twee gewapende mannen bij me binnenvallen om me dat te zeggen? Loop heen, meid.

Niemand hield van haar. Régine was een door zichzelf geobsedeerd serpent. Het gemeenste karakter ter wereld. Obsessief egoïstisch. Jij was alleen maar een blok aan haar been. Dat moet je toegeven, als je eerlijk bent – of lig je zodanig in de knoop met jezelf dat je dat niet meer weet? Wie heeft je grootgebracht? Wie heeft je in haar armen gehouden als kind? Niet zij. Ik. Pierre. Waarom had ik van mijn kreng van een zuster moeten houden, die niet eens van haar eigen dochter hield? Charles op, met een van de Afrikaanse speren in zijn hand. Hij loopt dreigend op Matthijs af. Matthijs deinst terug.

simone// Charles, stop.

ludivine// Kutwif.

simone// Ik bel de politie.

Ze neemt de hoorn op, legt hem weer in de haak.

tegen Matthijs Wat willen jullie nog meer? Geld?

Opeens staart iedereen naar Matthijs. Wat willen ze?

Matthijs mag antwoorden.

matthijs// Geld? Ach... Wat denkt u wel van ons?

Geld! Wat een misverstand, toch! Laten we ons afschepen met geld? Nee toch?

simone// Liefde? Aandacht? Eten?

matthijs// Eerherstel.

simone// Eerherstel?

matthijs// U moet hier niet meer komen. Omwille van een lapsus. Omwille van één enkel woord.

simone// Ik snap het niet.

matthijs// Ik ben te zwaar gestraft.

simone// Wie heeft jou gestraft?

matthijs// U.

simone// Ik? Hoe heb ik je gestraft?

matthijs// Ik ben ten onrechte uit uw huis gezet.

simone// Dat was geen straf.

matthijs// Wat was het dan?

simone// Met alle respect, ik moest je hier niet hebben. Ik vond je niet leuk.

matthijs// Dat is nog erger.

simone// Ik mag je niet en ik wil je niet in mijn huis. Er uit. Wat ga je doen? Me een klap verkopen met je knuppel?

matthijs// Dat is helemaal niet de bedoeling. Die houd ik bij me juist om te voorkomen dat er ongelukken mee gebeuren.

simone// Ga weg.

jeanjean// Leuk of niet leuk, we gaan niet weg want we zijn hier nu en dus blijven we hier.

simone// Ik spreek niet tegen mensen die een dolk op me gericht houden.

charles// Een stap vooruit en hij krijgt mijn speer in zijn darmen.

ludivine// Dat is geen dolk, trut, maar een zakmes en het is niet op jou gericht, maar op de grond.

matthijs// We hebben geen kwaad in de zin.

simone// Kunnen we een beetje serieus blijven? tegen Ludivine Ik ben het beu, Ludivine, versta je dat, beu! En als je God weet waarom dan toch zo vol wrok en haat zit, schrijf een boek, laat je opnemen in een instelling en platspuiten of werk op zijn minst in een of andere zelfhulpgroep aan jezelf en probeer het niet altijd van je af te wentelen door het leven te vergallen van degenen die jou nooit iets misdaan hebben, integendeel.

ludivine// Kutwrijf.

simone// Ga weg. Ga weg. Ga weg. Dit is een nachtmerrie.

ludivine// Dat zou je wel willen, trut, dat we weggingen. Wapper maar met je handjes. Dit is de echte wereld. Wij zijn echte mensen.

Simone draait een nummer op de telefoon.

simone// Joseph? Er is een probleem. Luister. Nee, ga zitten eerst. Het is ernstig. Ludivine is het huis binnengedrongen met twee gewapende types... Nee, de kinderen zijn naar Knokke met de au-pair... gelukkig wel, ja... Ze is weer eens over haar toeren, ze weet niet wat ze wil... Charles is hier, maar je kent Charles... Een honkbalknuppel en een soort zakmes... Nee...

Niet de politie, Joseph, je weet, de politie... Ja, kom snel, ik wacht op je... Er

staat er eentje hier vlak bij me, die halve gare van gisterenavond. Matthijs. Ik geef je hem door...

Ze reikt Matthijs de hoorn aan.

joseph// Matthijs?

matthijs// Ja.

joseph// Wat zijn dit voor dwaze streken, Matthijs?

matthijs// Ik weet het niet.

joseph// Luister Matthijs, als jij en je kompaan... hoe heet de jongen die bij je is?

matthijs// Jeanjean.

joseph// Als jij en Jeanjean nu onmiddellijk netjes het huis verlaten, dan vergeten we alles wat er gebeurd is.

Zand erover.

matthijs// En zoniet?

joseph// Zoniet. Dat komt zelfs niet bij je op.

matthijs// Ik laat me niet intimideren door een fascist.

Het is even stil aan de andere kant.

joseph// Een belediging die ik u kwalijk neem, Matthijs. U bent hier zelf de fascist. Ik was tijdens de oorlog bij het patriottische verzet.

Ik ben gefolterd door de Gestapo.

Ludivine rukt de telefoon uit Matthijs' hand.

ludivine// Rot op met je Gestapo, kutventje. Sukkel.

Ze draait zich om naar Simone en dient haar een oorvijs toe.

Daar, slet, dat heb je nog van me tegoed. En hier. En daar.

simone// Ze slaan me, Joseph.

Kort worstelmoment. Ludivine grijpt Simone bij de haren, Simone vloekt en klauwt met haar vingers naar Ludivines ogen. Charles brult van woede. Hij stormt op Ludivine af, maar doordat Jeanjean hem beentje licht, belandt hij languit op de vloer. Jeanjean duikt op hem neer. Er ontstaat een lijf aan lijf gevecht waardoor Charles zijn speer niet kan gebruiken, en Jeanjean evenmin zijn mes, want Charles heeft hem stevig beet bij de polsen. Kreten, klappen, gekreun.

joseph// Simone, Simone? Wat gebeurt er?

Matthijs houdt de hoorn zo dat Joseph alles goed hoort.

matthijs// U hoort het, Joseph, de familie is niet eensgezind.

joseph// Is dit uw revanche? Ik zal u krijgen!

Matthijs legt de hoorn in de haak. Op slag neemt het geweld een eind.

ludivine// Hij woont in Waterloo, dat is op tien minuten van hier met de auto. Hij is zeker al onderweg. We moeten er vandoor.

matthijs// Weg hier. Door de tuin, zoals we gekomen zijn.

14. een jaar later, in
het paleis van justitie

Matthijs, onderzoeksrechter, griffier

onderzoeksrechter// Na deze feiten bent u nog naar
Pierre Rocroy gereden. Waarom?

matthijs// Ik weet het niet. Ik heb wel een idee, maar
dat lijkt me te vaag, geen voldoende grond.

onderzoeksrechter// Voor geen enkele van uw
nachtelijke bezoeken heeft u grond.

matthijs// Het was logisch, nee? Dat we die nacht bij
Rocroy eindigden? Bij hem was het ook allemaal
begonnen.

onderzoeksrechter// Wat dreef er u? Toch niet de zorg
voor de narrativiteit? De bekommerdheid over een min
of meer afgerond verhaal?

matthijs// Iets dat in me raasde en tegelijk gedempt
was, zodat er van buitenaf maar weinig van te merken
viel, iets als een honger die absoluut gestild moest
worden. Ik had honger en dorst naar Rocroy. Ik
smachtte naar Rocroy als het hert uit de psalm naar het
klare water. Vindt u dit niet al te eigenaardig?

onderzoeksrechter// Neen, ik vind dit niet zo
singulier. Er zijn wel eigenaardiger motieven. En
omgekeerd, zelden geeft een motief een helemaal

bevredigende verklaring, net zomin als de logica, trouwens. Honger en dorst. Ik neem aan dat dit niet hetzelfde is als haat. Of wraakzucht. De impuls om een rekening te gaan vereffenen. Er zit een element van opvreten in, van wil tot absorptie.

matthijs// Om half drie in de ochtend reden we door de Louisatunnel in de richting van het stadscentrum, onachtervolgd. De sfeer in de auto was ondanks de behaalde overwinning morose. Ludivine Berthus leunde met het hoofd tegen het portier, de knieën opgetrokken, de rug naar mij toegewend, en leek in slaap gevallen te zijn. Wanneer ik mijn hals rekte en in de achteruitkijkspiegel keek, zag ik van Jeanjean Smet, ineendoken op de achterbank, nog net de kruin met de slordige middenscheiding in het haar, beschenen door de flakkerende oranje gloed van de als een aandrijfketting voorbijrazende tunnelverlichting. Ik sloeg op de Kleine Ring linksaf, in de richting van de Hallepoort, zonder hen ervan op de hoogte te brengen dat we naar Pierre Rocroy gingen. Ik nam de Fonsnylaan, de Van Volxemlaan. Er was iets hards, iets hards en vastberadens in mij, iets als, met uw permissie, een erectie. Een stijve van de geest, of liever, van de wil. Van het karakter.

onderzoeksrechter// Van het karakter?

matthijs// Dat was tot dan toe bij mij steeds aan de slappe kant geweest en nu stond het plotseling strak, begrijpt u?

onderzoeksrechter// Heeft u soms erectieproblemen, fysiologisch dan.

matthijs// Niet, maar mijn zaadlozingen worden mij wel soms bemoeilijkt door een niet te verklaren, plotseling opduikende angst voor de dood.

onderzoeksrechter// Voor la petite mort?

matthijs// Voor het einde, als het ware.

onderzoeksrechter// Beschouwt u sperma als rein of onrein? Puur uit persoonlijke belangstelling, uiteraard, een soort enquête die ik voor mezelf doe. Ik stel de vraag aan iedereen. U bent niet verplicht erop te antwoorden.

matthijs// Rein, onrein.

onderzoeksrechter// Heeft u ooit al van uw eigen sperma geproefd? Of van dat van een ander?

matthijs// Nee. Nooit.

onderzoeksrechter// Nu ja, dit terzijde.

matthijs// Waar was ik gebleven? De wil, maar niet tot absorptie. Ik parkeerde mijn auto voor het huis van Rocroy. De anderen stelden geen vragen. Met de sleutel van Ludivine verschaften we ons toegang. Het licht in het portaal brandde en doorheen de melkglazen deur

met de dubbelverende scharnieren zagen we het ook in de hal branden. Het licht, bedoel ik, branden.

onderzoeksrechter// tegen de griffier Hij zag het in de hal branden, haha. Een woordspeling.

griffier Woordspelingen weten we hier wel te waarderen.

onderzoeksrechter// Het neemt ons voor u in.

matthijs// We drongen de woonkamer binnen, waar het ook brandde. Gehuld in zijn bordeauxrode peignoir zat Pierre Rocroy in een van zijn lage, lederen noppensofa's, zijn vogelkop een beetje tussen de wollige kraag gedoken, zijn dunne beentjes in zijn wijde, elektrisch blauwe pyjamabroekspijpen links en rechts uit- en op stekend.

onderzoeksrechter// Pierre Rocroy had die middag stevig gedronken. Gaf hij nog tekenen van dronkenschap?

matthijs// Hij leek volkomen nuchter.

onderzoeksrechter// En voor hem op het bijzettafeltje ligt zijn pistool?

griffier Een wapen uit 1942, klein kaliber, maar vanop korte afstand evengoed dodelijk, van het merk Walther, destijds voornamelijk gebruikt door de Gestapo.

matthijs// Het pistool ligt als een presse-papier bovenop het briefje alsof hij bang is dat het zou wegwaaien, het afscheidsbriefje.

onderzoeksrechter// En Rocroy is niet verbaasd dat jullie op dat uur van de nacht bij hem binnen komen vallen?

matthijs// Hij zegt dat hij ons min of meer heeft verwacht, Joseph Berthus...

onderzoeksrechter// tegen de griffier De Berthus van Cassatie.

matthijs// Joseph Berthus heeft hem gebeld, hij is op de hoogte van onze expeditie, zoals hij het noemt, naar Simone Berthus.

griffier Razzia, in het proces-verbaal was het razzia.

matthijs// Razzia is niet het juiste woord.

onderzoeksrechter// Zijn jullie gewapend?

matthijs// De honkbalknuppel is in Simone Berthus' huis achtergebleven, het mes zit opgevouwen in Jeanjean Smets zak en wordt op geen enkel moment bovengehaald.

onderzoeksrechter// Schijnbaar ongewapend dus komen jullie de kamer binnen terwijl Pierre Rocroy daar zit met een pistool voor zich. Maar Pierre Rocroy weet dat jullie gewapend zijn. Hij heeft dat van Joseph Berthus vernomen. Hij zegt dat hij jullie verwacht. Ga zitten. Jullie gaan zitten, u in de sofa links van hem, Ludivine Berthus en Jeanjean Smet naast elkaar tegenover hem. Klopt dat?

matthijs// Ja.

onderzoeksrechter// Er gebeurt nu iets intrigerends, iets waar ik me meer klaarheid in wens te verschaffen. Kunnen we stellen dat Pierre Rocroy voor u op korte tijd tot een soort vaderfiguur geworden is?

matthijs// Nee.

onderzoeksrechter// Kunnen we zeggen dat u en Pierre Rocroy vrienden zijn?

matthijs// Moeilijk.

onderzoeksrechter// tegen griffier Het afscheidsbriefje. griffier leest voor Ik, Pierre Rocroy, heb in alle rust en compos mentis beslist uit het leven te stappen. Ik vermaak mijn huis en mijn waardepapieren aan mijn geliefde Ludivine Berthus. Het schilderij van Kasimir Malevitsj uit mijn bezit vermaak ik aan mijn vriend Matthijs, Victor, ter delging van een oude schuld.

onderzoeksrechter// Zijn vriend Matthijs, Victor, staat er. Vriend, zwart op wit.

matthijs// Dat ben ik niet.

onderzoeksrechter// Vervolgens onderneemt Pierre Rocroy een zelfmoordpoging.

matthijs// Pierre Rocroy zet zonder verder nog een woord gezegd te hebben het wapen op twee, drie verschillende plekken tegen zijn slaap, hij stopt het in zijn mond, hij pakt het achterstevoren vast met de duim op de trekker en drukt de loop tegen zijn hart.

Het lukt hem niet, zelfmoord plegen. Hij wil dood zijn, maar slaagt er niet in het te worden. Hij legt zijn wapen terug op het tafeltje, de trekker onovergehaald.

griffier Hier is misschien sprake van het niet bijstaan van een persoon in nood.

onderzoeksrechter// Kijken jullie werkelijk werkeloos toe? Of gaat het weer allemaal te snel om tussenbeide te komen?

matthijs// Het gaat tamelijk snel.

onderzoeksrechter// tegen griffier Hoe hadden ze ook tussenbeide kunnen komen, het ging allemaal zo snel. Pierre Rocroy had eerder al laten weten dat hij van plan was te sterven als een Romein. We weten wat dit betekent. Hij was geen persoon in nood. Als hij echt zijn wil had doorgezet, had niets of niemand hem kunnen tegenhouden.

De griffier knikt.

Maar nu vindt er opnieuw iets merkwaardigs plaats, iets dat mijzelf, en niet alleen mijzelf, maar ook het hele Paleis van Justitie, blijft bezighouden. Kunt u van moment tot moment en in detail, beschrijven wat de loop der gebeurtenissen is nadat Pierre Rocroy het pistool onverrichterzake heeft teruggelegd op het bijzettafeltje?

matthijs// Zeker, maar ik heb alles toch al van naaldje tot draadje uitgelegd in het proces-verbaal. Het staat in

de verklaring die ik heb afgelegd bij mijn arrestatie in september vorig jaar.

onderzoeksrechter// De verhalen waarvan Justitie nooit genoeg krijgt, mijnheer Matthijs, en die ze steeds opnieuw wil horen, zijn de volgende: wat iemand gedaan heeft, hoe iemand het gedaan heeft, waarom iemand het gedaan heeft.

matthijs// Goed dan, nadat Pierre Rocroy het pistool heeft teruggelegd, kijken we elkaar met zijn allen enkele ogenblikken aan.

onderzoeksrechter// Dat mag u overslaan.

matthijs// Op een bepaald moment buk ik me en neem ik het pistool op van het tafeltje om te lezen wat er op het briefje staat. Dit verklaart hoe mijn vingerafdrukken op het wapen zijn terechtgekomen.

onderzoeksrechter// Mag u overslaan.

matthijs// Ik leg het pistool terug.

onderzoeksrechter// Overslaan.

matthijs// Heel eenvoudig, het vervolg is dat ik opsta, ik naar de plek loop waar die Malevitsj aan de muur hangt, deze van de haak neem, hem schuin tegen de muur op de vloer zet en hem met de hiel een paar neerwaartse trappen geef. Het met olieverf beschilderde plankje, kurkdroog en vermolmd, vliegt aan spaanders.

onderzoeksrechter// Zoiets curieus hebben we hier nog niet vaak gehoord. Iemand die een hem

testamenteair vermaakt waardevol schilderij, een Malevitsj, authentiek, uniek, uiterst waardevol, een fortuin waard, moedwillig stuktrapt onder de hiel. Als grotesk te kwalificeren, als absurd. Een Belgenmop. Het feit is al bekend na de eerste ondervraging. Het verhaal doet de ronde in het Paleis van Justitie. Er wordt om gelachen.

griffier Waarom doet iemand zoiets toch?

matthijs// Het spijt me, het was iets wat op dat moment, in die context, terecht en gefundeerd leek. Nu ook weer niet dat ik er lang over heb nagedacht. Het gebeurde zonder na te denken. Een ingeving. Een impuls. Ik weet niet waarom – wegens Ludivine, misschien. Of ja, ik weet het toch. Het was een bezwering. Een vorm van rituele zelfbevrijding. Als ik die Malevitsj niet vernietigde, bleef ik voor de rest van mijn leven Victor Matthijs.

onderzoeksrechter// En wie bent u nu?

matthijs// Victor Matthijs.

griffier We hebben hier wel vaker gevallen van homonymie.

matthijs// U begrijpt het niet. Ik begrijp mezelf nauwelijks. Vandaag obsedeert het me. Ik zit er vaak over te malen. Rijk kunnen geweest zijn. Op een haar na een fortuin gemist te hebben. Om mijn naam te zuiveren. Zulk een kans verkeken te hebben.

griffier Was het dat waard?

onderzoeksrechter// Ik hoor dat u inmiddels werk heeft gevonden.

matthijs// Ik heb inmiddels een baan bij Hevea-busreizen, als reisbegeleider. En ik woon weer bij mijn moeder. Een van de directieleden van Hevea-busreizen is bereid om op het proces in mijn voordeel te komen getuigen.

onderzoeksrechter// Er komt geen proces.

De enige manier om af te rekenen met traumatische gebeurtenissen is ze achteraf een zin geven. Welke zin zou u ze kunnen geven? In welk verhaal zouden ze kunnen passen?

matthijs// Geen, in geen, maar het schenkt mij wel een zekere voldoening er met u over te praten.

onderzoeksrechter// Er komt geen proces.

Dat het pistool plotseling afging kan beschouwd worden als een ongeluk. Pierre Rocroy is formeel in zijn verklaringen. Het was een oud pistool, een verzamelobject daterend uit de oorlog. Het lag op tafel. Het was in veertig jaar niet schoongemaakt. Er zat een kogel schietensklaar in de loop, iets wat niemand wist. De veiligheidspal was toevallig afgezet. Er was geen intentie om te doden. Ludivine Berthus verklaart dat u het was, die op Jeanjean Smet geschoten heeft. Maar hoe had u dat kunnen doen terwijl u tien meter van het

pistool vandaan bezig was uw Malevitsj in de vernieling te trappen?

matthijs// Pierre Rocroy zelf heeft het schot op Jeanjean Smet gelost, en dit in koelen bloede.

onderzoeksrechter// Waarom ingewikkelde verklaringen afleggen als er eenvoudige voorhanden waren?

matthijs// Ik volhard. Rocroy heeft, terwijl ikzelf de Malevitsj aan het stuktrappen was, het pistool weer opgepakt, het in één vloeiende beweging op Jeanjean gericht en zonder aarzelen de trekker overgehaald. De knal was niet luider dan de knal van een champagnekurk. Meteen daarna liet Rocroy het wapen uit zijn hand vallen. Het stortte met een doffe klap op het bijzettafeltje neer. Uit de loop trok wat kruitdamp. De kogel had Jeanjean in zijn buik getroffen. Hij trok zijn overhemd, een overhemd dat ik hem geleend had, strak en vond een gaatje. Daarna schoof hij het hemd omhoog tot onder zijn kin. Inderdaad, ja, daar, ter hoogte van de maag, corresponderend met het gaatje in het hemd, zat er ook in zijn buik klein, rond gaatje, waar eigenlijk verrassend weinig bloed uit stroomde. Het is niets, zei hij. Alsof deze woorden hen geruststelden, lieten Ludivine en Rocroy, die rechtop zaten, zich weer in hun sofa's neerzakken. Ook ik ging zitten. Allen keken we naar Jeanjean. Jeanjean strekte

zijn benen uit op de tafel en liet zijn hoofd achterover zakken tot op de rand van de sofa, het leek of hij eventjes wou uitblazen. Een dutje doen. Zijn beide handen lagen op zijn blote buik, één boven en één onder het kogelgaatje, alsof ze het op die manier van de rest van zijn lichaam wilden afgescheiden houden. Hij sloot zijn ogen en sperde ze meteen daarop weer wijd open. Groot en bruin glansden ze in zijn magere, gekwelde Sint Franciscusgezicht, dat opeens zienderogen bleker werd. De wonde begon nu toch pijn te doen. Putain, zei hij. Zijn stem klonk nogal dunnetjes. Ludivine spoorde ons aan om iets te doen. Rocroy zei dat hij vooral niet mocht drinken, dat zou fataal zijn. Ik stelde voor om een ambulance te bellen. Niet nodig, zei Rocroy, Joseph is op komst. Voordat een ambulance hier is, hebben we hem al met Josephs auto naar de spoedopnamedienst van St-Pieter gebracht. Het is de snelste manier. Joseph kan hier elke minuut zijn. Joseph heeft een Range Rover, een schitterende wagen, daarin kunnen we hem liggend transporteren, even comfortabel als in een ambulance of zelfs nog comfortabeler. We moeten alleen maar eventjes geduld hebben. Tot hij hier is. Het was Rocroy die dit zei. Maar Jeanjean voelde zich van minuut tot minuut beroerder worden. We brengen hem met jouw auto, zei Ludivine tegen mij. Op die manier ziet hij onnodig af,

zei Rocroy, zo meteen is Joseph hier. Hem met die kleine auto vervoeren is niet verantwoord. De klok tikte de seconden weg. Af en toe ging er een schokje door Jeanjeans lichaam. Zijn ogen had hij nu weer gesloten. Uit het kogelgat sijpelde bloed, maar nog steeds niet in een hoeveelheid dat het alarmerend werd. Het bloed dat er was vormde in zijn navel een klein plasje, dat overliep en over zijn platte buik wegmeanderde tot onder de band van zijn broek, van de pantalon die ik hem had gegeven. Ludivine deed een poging om het op te deppen met een gehaakt kussentje dat aan het hoofd- of voeteneinde van haar sofa had gelegen. Een kussentje dat misschien nog door haarzelf als kind gehaakt was.

onderzoeksrechter// Mag ik u even onderbreken? Is dit de eerste zorg die het slachtoffer toegediend krijgt? Bloed opdeppen met een gehaakt kussentje? Dus er wordt nog minutenlang gewacht alvorens zelfs maar een poging te ondernemen om het bloeden te stelpen?

matthijs// De kwestie die Rocroy had opgeworpen verlamde ons. Moesten we een dokter lastigvallen als we hoopten hem in St-Pieter te kunnen afleveren nog voordat die dokter zelfs maar ter plekke kon zijn? Moesten we een ambulance laten komen als we met het eigen vervoer sneller in het hospitaal zouden zijn?

onderzoeksrechter// De feiten zijn mogelijk niet helemaal gegaan zoals u ze nu voorstelt. Mag ik eens een hypothese opperen? Niet Pierre Rocroy heeft die jongen neergeschoten...

griffier Uw vingerafdrukken zaten ook op het wapen.

onderzoeksrechter// En de zwaargewonde Jeanjean Smet, die voor de ingang van het hospitaal werd achtergelaten, was niet daarheen gebracht met een Range Rover maar met een beige Volkswagen model Kever 1302 waarvan de nummerplaat toevallig door een voorbijganger opgeschreven werd. De nummerplaat van Victor Matthijs.

matthijs// Ik maak me geen illusies. Ik heb van mijn moeder een koffertje met schoon ondergoed meegekregen voor in de gevangenis.

onderzoeksrechter// Wat denkt u van mijn hypothese?

matthijs// Dat kwam doordat we, het wachten moe, uiteindelijk besloten hadden om Jeanjean toch maar met mijn auto naar St-Pieter te brengen. We brachten hem erheen of liever, we sleepten hem erheen, Pierre Rocroy aan de benen, Ludivine Berthus en ik onder de oksels. Joseph Berthus arriveerde net op het moment dat we hem in de rechter autostoel van de Kever hadden laten zakken. Zijn Range Rover kwam in volle vaart de straat ingereden en stopte met krijsende banden bij ons kleine groepje rondom de Kever, te snel,

te krijsend dat het niet schril afstak tegen de tijd die verloren was gegaan doordat we op hem wachtten. Joseph Berthus stapte uit en liep naar ons toe. Zijn licht gekreukte, maar dure pak, de openstaande kraag van zijn overhemd, de losjes om de hals geknoopte das, zijn als door een liefhebbende vrouwenhand in de war gebrachte grijze haardos en de donkere wallen onder de ogen gaven zijn knappe verschijning het uiterlijk van een filmheld die ons kwam redden. Maar er was niets wat hij kon doen. We beraadslaagden kort bij het openstaande portier van de Kever. Om Jeanjean plat op zijn rug in de Range Rover te kunnen leggen, moesten de achterzetels neergeklapt worden. Om de achterzetels neer te klappen moesten ze eerst vrijgemaakt worden van kartonnen dozen waarin de dossiers zaten die hij 's avonds meenam om thuis door te werken. Dit alles zou een tijd in beslag nemen die niet opwoog tegen het vermeerderd comfort voor de crimineel en die indruiste tegen een klaarblijkelijke hoogdringendheid. Jeanjean kuchte een paar keer zwakjes. Er sijpelde een straaltje bloed uit zijn rechtermondhoek. Het gaatje in zijn buik bloedde gestaag, de zitting van mijn autostoel raakte doorweekt, was al doorweekt. De Range Rover had bloedgevoelige stoelen. Het was in elk opzicht beter om hem met de Kever te brengen. Het volstond hem

aan de ingang van de spoedopnamedienst op de stoep achter te laten. Dat werd wel vaker gedaan, verzekerde Joseph Berthus, en het systeem werkte perfect. Het zou lastige vragen vermijden hetgeen ons allemaal beter uitkomt, nietwaar? Niet in de laatste plaats uzelf. Hier keek hij mij streng aan. Heeft u dit begrepen, Matthijs? Dit muisje kan anders nog een hele lange, onaangename staart krijgen. Het gezag, of was het intimidatie, dat Joseph Berthus uitstraalde, verblindde me als een zon. Ik knikte. Ik was murw. Ik zou doen wat me gezegd werd.

griffier Hiermee in tegenspraak gaan de verklaringen van zowel Simone en Ludivine Berthus, Charles Berthus en Jeanjean Smet als van Cedric Waynberg – met wie Ludivine Berthus, dat interesseert u wellicht, inmiddels een zoontje heeft, Aaron Berthus – in dezelfde richting: u, Victor Matthijs, was de aanstoker, de leider van de nachtelijke raid waarbij op drie verschillende plaatsen in het Brussels gewest zowel materiële als lichamelijke schade werd aangericht. onderzoeksrechter// En zelfs al had Pierre Rocroy – wat op dit punt in het onderzoek nog helemaal niet vaststaat – het wapen afgevuurd dan nog kon hij zich beroepen op het recht tot zelfverdediging. Hij bevond zich in zijn eigen huis. Hij was door Joseph Berthus telefonisch op de hoogte gebracht van wat er bij

Simone Berthus was voorgevallen. Jeanjean Smet stond bekend als crimineel. Hij was gewapend. Het motief. Ludivine Berthus maakte in haar verklaringen gewag van jaloezie.

matthijs// Rocroy jaloers?

onderzoeksrechter// U.

matthijs// Op Ludivine? In geen geval.

onderzoeksrechter// U zou het niet hebben kunnen velen dat ze wou terugkeren naar Jeanjean Smet.

matthijs// Dat is een leugen.

onderzoeksrechter// U mag van geluk spreken dat Jeanjean Smet zijn verwonding overleefd heeft. Maar zelfs al haalt u het in uw hoofd hier ter plekke over te gaan tot bekentenissen en uzelf dwaasweg te beschuldigen van moordpoging op Jeanjean Smet en van weet ik veel wat nog allemaal, het betekent nog steeds niet dat het tot een proces komt. U heeft dat zelf niet in handen. U wordt verdacht of u wordt het niet. En u wordt het niet, aangezien het onderzoek heeft uitgewezen dat de kogel vanzelf is vertrokken.

griffier Ter informatie, de hospitaalrekening en de kosten voor posttraumatische chirurgie lopen in de hondderduizenden. Jeanjean Smet geniet niet van een ziekteverzekering. Met een ziekteverzekering was het goedkoper geweest. Ikzelf, met mijn salaris als griffier,

zou voor een bedrag van deze orde een hypotheeklening moeten aangaan. Heeft u spaargeld? Kunt u dit betalen?

onderzoeksrechter// Aan alle rekeningen is voldaan door Pierre Rocroy. Er zijn geen klachten neergelegd. Er is geen gebleken misdadig opzet. Voor Justitie kan het dossier hierbij afgesloten worden. Waarom tijd en geld verspillen? Justitie hoeft niet per se een schuldige hebben. Voor Justitie volstaat het dat er in haar wordt geloofd. Tenzij u in deze zaak vooralsnog klacht wou neerleggen?

matthijs// Dat wil ik niet.

onderzoeksrechter// Gelooft u in Justitie? Zeg dan ja, ik geloof.

matthijs// Ja, ik geloof.

onderzoeksrechter// De zaak is gesloten.

onderzoeksrechter// af

matthijs// Wat gebeurt er nu met mij?

griffier Niets, u bent vrij.

15. epiloog

matthijs// Dezelfde Hevea-autobus die u de avond tevoren tegen elven aan hotel Gavarnie heeft afgezet, staat om halfnegen stipt de volgende ochtend klaar om u naar het Oord te brengen. Een voor een stijgt u in, de meesten van u op eigen krachten, sommigen met wat hulp van de busbegeleider. Uw adem ruikt naar geneesmiddelen, naar de koffie met melk en naar de baguettes met boter en confituur die u als ontbijt heeft gekregen. Van zodra de autobus zich in beweging zet, heft u het Te Lourdes op de Bergen van de Vlaming Constant Verhulst aan. U zingt uit volle borst en al gauw vloeien de eerste tranen. Uw vervoering wordt nog versterkt door het zachte trillen van de luxebus, die langzaam en statig het kleine stadje aan de voet van de Pyreneeën doorkruist. Tijdens het herhalen van het refrein komen de kerken van het Oord in zicht, die u van op foto's kent. Het is een eerste hoogtepunt. Uw autobus voegt zich bij de vele andere op de parking van het Oord en spert met luid gesis zijn hydraulische deuren open. In een langgerekte, luidkeels rozenhoedjes biddende stoet trekt u vervolgens, vurig hopen op een mirakel, naar het doel van uw pelgrimage, de rijen

waterkraantjes met hun aan kettingen vastgemaakte bekertjes en de zwartgeblakerde grot waar de Maagd achttien keer verscheen aan een eenvoudig herderinnetje, genaamd Bernadette. Om half één afspraak bij de Bretoense Calvarie (en niet cavalerie, haha) van de beroemde beeldhouwer Hernot. Uit België meegebrachte lunchpakketten in vetvrij papier, met zachte sandwiches met kalkoen en perzik, beschuiten, honingkoek, per persoon een halve liter Spa, een appel, een reep Mars, maakt u vervolgens soldaat op de Esplanade of op de zitbanken aan de rechteroever van de ondiepe, traagstromende Gave. Waarna er voor u in de Basiliek van de Rozenkrans speciaal een mis zal worden opgedragen. Hoewel er in de namiddag gelegenheid is tot excursie naar het nationale park van de Pyreneeën, de Pont d'Espagne en het meer van Gaube of de Pic du Midi van Bigorre, verkiezen de meesten onder u, daarin gelijkend op de gasten van chiquere, profane kuuroorden, in het Oord te blijven en een tweede tot zelfs een derde keer van het heilige water te drinken om zoveel mogelijk kans te maken op een mirakel. 's Avonds in het hotel staat er macaroni met kaas op het menu. Door het rozenhoedjes bidden, het waterdrinken en het processielopen gesterkt in uw vertrouwen, geniet u de tweede nacht van een verkwikkende rust. De volgende ochtend om half

negen wordt na de baguettes met boter en confituur de twaalfurige terugreis aangevat. In de autobus, bij het vertrek uit Lourdes, zet uw busbegeleider Vic een door hemzelf speciaal voor deze gelegenheid gemaakte musiekcassette op. Het eerste nummer is van Zarah Leander. Ich weiss es wird einmal ein Wunder geschehn. Het is het laatste hoogtepunt van uw trip. Velen onder u zijn tot in het diepst van de ziel geroerd. Terwijl buiten la douce France voorbijlijdt, de Landes met hun naaldbomen, Bordeaux, gekend van de wijn, de Dordogne, het land van de speleologen, Angoulême, oude stad waarvan de vestingmuren met ronde torens en hoekige bastions nog rechtstaan, Poitou en Touraine, graan, graan en nog eens graan, blijft er aan boord nog ruimschoots de tijd om de stemming langzaam maar zeker om te buigen van het godsvruchtige naar het fooienschekende.

Bruno Mistiaen (Gent, 1959) vindt het leuk om toneelteksten te schrijven. Hij heeft belangstelling voor de halfslachtige, dubbelhartige, hypocriete en corrupte mens. De Kopergieterij speelde in 2012 De papa, de mama en de nazi. Uw Penis won de PTA-stimuleringsbeurs tijdens Verse Tekst 2011. Oorlog, seks en hulpverlening, Mijn geld is op, Die ster draag ik niet, Een kut voor een kut en Grote Nederlagen zijn geschreven met een beurs van het Vlaams Fonds voor de Letteren.

Toneelwerk

Grote Nederlagen* – 2018

Een kut voor een kut* – 2017

Die ster draag ik niet* – 2016

Mijn geld is op* – 2015

Oorlog, seks en hulpverlening* – 2014

Jezus is een aap!* – 2013

Of Donalda – 2012

Uw Penis* – 2011

De papa, de mama en de nazi* – 2003

Twee van een slag – 2002

Drie Monologen – 2000

De Vereffening – 1998

Ver van Huis – 1996

Vacherie* – 1995

De Vuurvogel – 1994

Onze Lievevrouw van Pijn – 1993

Alfonso – 1992

De Meesterkok – 1991

De Mensenslinger – 1990

*Deze teksten verschenen in de reeks van De Nieuwe
Toneelbibliotheek